

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

A PROPOSED GUIDELINE FOR PROVISION OF NON-FORMAL
EDUCATION FOR STUDENTS WITH HEARING IMPAIRMENTS

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ชื่อผู้วิจัย

โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

เลข Bib# 1140864

วันที่ 28 พ.ย. 2560

เลขเรียกหนังสือ 371.912

K86

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 คน และผู้บริหาร และครูผู้สอนคนพิการ จำนวน 8 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน ในหัวข้อเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจับใจความสำคัญและสร้างข้อสรุปร่วมกันถึงแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร สภาพปัจจุบันใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ส่วนปัญหาหลักสูตรไม่มีความยืดหยุ่น 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สอนตามแผนการสอนรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 1 วิชา จะเรียน 3 สัปดาห์ ส่วนปัญหา คือ การสื่อสาร และความสามารถทางภาษาไทย อ่าน-เขียนต่ำ 3) ด้านสื่อการสอน มีหนังสือเรียนและแผ่นซีดี ส่วนปัญหา คือ มีสื่อไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมคนพิการแต่ละประเภท 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล เหมือนนักเรียนทั่วไป ส่วนปัญหา คือ นักเรียนทำคะแนนได้น้อย เพราะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

ผลการศึกษานโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ประกอบด้วยแนวทาง 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้ 1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะ 2) ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยมีผู้เข้าร่วมระดับผู้บริหารที่กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 3) ควรมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน 4) ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักศึกษาคนพิการประจำ กศน. จังหวัด 5) ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เฉพาะประเภทความพิการ 6) ควรมีการจัดทำคู่มือ และแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการเฉพาะประเภทความพิการ และเอกสารประกอบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 7) ควรมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนคนพิการ ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนนักศึกษาพิการแต่ละประเภท 8) ควรมีการจัดสรรตำแหน่งครูผู้สอนคนพิการให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ 9) ควรมีการบรรจุครูผู้สอนที่เป็นคนพิการให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ และคุณสมบัติที่เหมาะสมตามเกณฑ์ และ 10) ควรจัดสวัสดิการค่าตอบแทนพิเศษให้ครูผู้สอนคนพิการ

คำสำคัญ : แนวทางการจัดการศึกษา, การศึกษานอกระบบโรงเรียน, บกพร่องทางการได้ยิน

Abstract

Research a proposed guideline for provision of non-formal education for students with hearing impairments. Objectives 1) To study challenges and issues of methods to manage non-formal education for student with hearing impairments 2) Present alternative solutions a proposed guideline for provision of non-formal education for students with hearing impairments ; and to utilize the information in the methods to manage non-formal education for students with hearing impairments

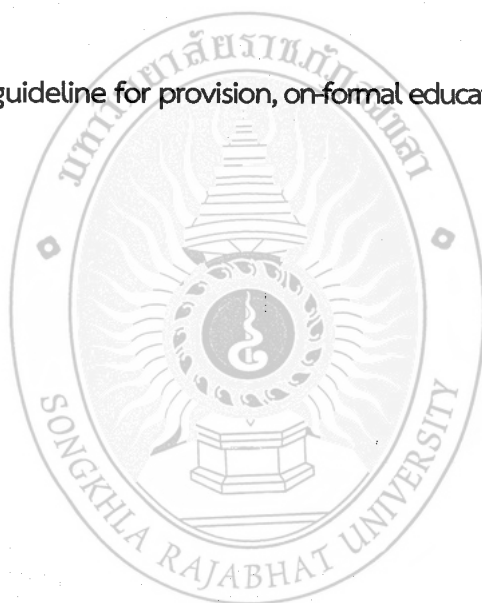
This research utilizes a qualitative methodology. All information was gathered from a 12 student study group who face hearing challenges at Songkhla non-formal education centre. Students were registered in primary level, junior high and high school level for the school calendar year 2015. The researcher also conducted an in depth interviews with 8 teachers and administrative staff. The researcher also analysed interview information as well as analytic induction along with an organized Focus Group Discussion 12 participants on “a proposed guideline for provision of non-formal education for students with hearing impairments” The research analysed the importance information and develop a participation for an alternative for the method to manage non-formal education

The research found that 1) primary levels utilized the non-formal education curriculum 2009, the research found that this curriculum was not accommodating the students correctly 2) the learning process of the curriculum was one subject was three weeks. It was found that the ability to read and write Thai of the students was low 3) the instruction media used were books and CDs which were not enough and not suitable for students who face hearing challenges 4) the evaluation process of the student utilized the same methodology as a normal students. The score of the hearing challenged students was quite low because of lacking the ability to read and write

The result of the study a proposed guideline for provision of non-formal education for students with hearing impairments is divided into 1) curriculum 2) learning process 3) media instruction 4) and evaluation process. Suggestions are 1) a specific fund setup for methods to manage non-formal education for hard of hearing students 2) conduct a meeting at the

national level for policy changing level in manage methods to manage non-formal education for hard of hearing students which this will lead to action and change 3) should be a network and academic participation in government and non-government bodies in managing methods to manage non-formal education for hard of hearing students 4) organize a student help center in every province 5) organize a curriculum suitable for all disabilities 6) establish a manual and alternative for each learning challenged student and a document and handbook for each challenged student 7) teacher training is required to specifically teach learning challenged student 8) job security for teachers 9) designate suitable teachers for each learning challenged student 10) allocate a suitable wage and compensation for the teachers

Keyword : a proposed guideline for provision, on-formal education, hearing impairments

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินฉบับนี้ได้รับงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากข้อเท็จจริงที่ได้ผ่านกระบวนการวิจัยนำไปเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต่อไป

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่กรุณาตรวจสอบร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ได้รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก และการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักศึกษาพิการ หากรายงานวิจัยฉบับนี้มีความผิดพลาดประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

ผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 คำถามการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	8
2.2 นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน	24
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	28
2.5 เทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	36
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.4 การตรวจสอบข้อมูล	49
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	50
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	52
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	56
บทที่ 5 สรุปผล และอภิปรายผล	59
5.1 สรุปผลการวิจัย	59
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	63
5.3 ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	75
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 1	วิวัฒนาการการศึกษาผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน	34
ตารางที่ 2	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ 1	50
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ 2	51

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
ภาพที่ 1	วิวัฒนาการการศึกษาผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน	6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตามระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ ฉบับที่ 1-7 การพัฒนาช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ทำให้มีการพัฒนามาเป็นแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นการปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่จากเดิมที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลักเปลี่ยนมาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดของการพัฒนาที่กล่าวว่า “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงหลายมิติทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุลต่อมาแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ได้ัญญัติหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ต่อเนื่องมาในแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 และปัจจุบันอยู่ในช่วง แผนพัฒนา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคนซึ่งปรากฏคำว่า “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องนี้มายาวนานกว่า 15 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 ทรงประทานไว้ว่า “...การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว...”

ดังนั้นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้พัฒนาคนให้มีคุณภาพดีเพื่อคนที่มีคุณภาพดีไปพัฒนาชาติได้นั้นก็คือ “การศึกษา” ซึ่งการให้การศึกษามีคุณภาพ จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพดีกล่าวคือเป็นทั้งคนเก่งและคนดี ดังคำกล่าวของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) จากสำนักก้าวหน้านิยม (Progressivism) ให้ความหมายการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม (Educations in Growth)” ซึ่งความเจริญงอกงามที่นี้มีใช่เป็นเพียงเครื่องมือไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างอื่นใดแต่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์

นอกจากการศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนทั่วไปแล้ว คนพิการที่ถือได้ว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่ด้อยโอกาสทางสังคมจึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพื่อให้พวกเขาสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เช่นเดียวกับคนทั่วไปในสังคมซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่คนพิการทุกคนควรจะได้รับโดยมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลต่อประเทศไทยและก่อให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายต่อประเทศไทยหลายฉบับ ได้แก่ 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค.ศ.1966 ที่กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษา ในข้อ 13 และข้อ 14 2) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 กล่าวถึงสิทธิของเด็กพิการและสิทธิทางการศึกษาของเด็กใน

ข้อ 23, 28 และ 29 3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ทำให้สิทธิมนุษยชนสำหรับคนพิการมีผลเป็นรูปธรรมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อนุสัญญานี้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2551 อนุสัญญานี้มีเนื้อหาสาระในเรื่องการส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกันและส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดและ มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับโมเดลหรือรูปแบบระบบทางสังคม (Social Model) มาใช้ในการกำหนดนิยามของ คำว่า “คนพิการ” กล่าวคือ มองว่าความพิการไม่ได้เกิดจากความบกพร่องจากปัจจัยภายในของคนพิการเท่านั้นแต่ความพิการเกิดจากคนพิการไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์หรือมีอุปสรรคกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกทำให้พวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ หรือดำเนินชีวิตได้เท่าเทียมเช่นเดียวกับคนทั่วไป อนุสัญญานี้มีเนื้อหาในเรื่องการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร และบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป เนื้อหาสาระดังกล่าว ถือเป็นหลักการสำคัญในการนำไปกำหนดเป็นกฎหมาย นโยบาย มาตรการ และแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552)

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดประเภทของคนพิการมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหน่วยงาน ดังนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จำแนกประเภทของคนพิการไว้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ออกประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 กำหนดประเภทของคนพิการไว้ 7 ประเภท ดังนี้ 1) ความพิการทางการเห็น 2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย 3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย 4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม 5) ความพิการทางสติปัญญา 6) ความพิการทางการเรียนรู้และ 7) ความพิการทางออทิสติก และกระทรวงศึกษาธิการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 กำหนดประเภทของคนพิการไว้ดังนี้ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้ำซ้อน

จากพัฒนาการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการส่งผลต่อพัฒนาการด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่การศึกษาปกติ (Regular Education) โรงเรียนเฉพาะความพิการ การเรียนร่วม และการเรียนรวมตามลำดับ เช่นเดียวกับพัฒนาการทาง

กฎหมาย นโยบายและแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า กฎหมาย นโยบายและแผนงานที่ยังมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน คือ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 3) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และ 4) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และยังมีอนุบัญญัติ (กฎหมายบริหารบัญญัติ) ที่ออกตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นอีกหลายฉบับ อีกทั้งยังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559) และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ (พ.ศ. 2555-2559) รวมถึงกฎหมาย นโยบายและปฏิญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษาตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ได้ในทุกบริบทของสังคม ภายใต้นโยบายการสร้างสังคมที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน (Inclusive Society)

ผลจากกฎหมาย นโยบายและแผนงานต่างๆ ทำให้การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา รวมทั้งการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการทุกประเภท ซึ่งครอบคลุมถึงการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) การเตรียมความพร้อมและประสานต่อจนถึงวัยเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม ประกอบด้วยองค์กรหลัก 5 องค์กร คือ 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ 5) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากการสำรวจข้อมูลจำนวนนักเรียนพิการที่เรียนในปี 2553 จำแนกการจัดบริการทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ให้กับคนพิการ 9 ประเภทความพิการ โดยจำแนกตามหน่วยงานหรือองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการอายุ 0-24 ปี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีการให้บริการการศึกษาในระบบ 3 รูปแบบโดย มีข้อมูลของการให้บริการคนพิการใน ปี 2554 รวม 311,736 คน จำแนกเป็นรูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1) โรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ จำนวน 43 โรงเรียน ใน 35 จังหวัด รับนักเรียนพิการที่มีความพิการในระดับรุนแรงจากคนพิการในวัยเรียนทั่วประเทศเข้าเรียนแบบประจำในทุกช่วงชั้น (ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) แบ่งเป็นสถานศึกษา 4 ประเภท ซึ่งจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้ทั้งสิ้น 13,314 คน 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 76 แห่ง ใน 76 จังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 2.1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ใน 13 จังหวัดและ 2.2) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จำนวน 63 แห่ง ใน 63 จังหวัด โดยมีการให้บริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการแบบหมุนเวียน (ประจำและไป-กลับ) ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) สำหรับคนพิการทั้ง 9 ประเภทความพิการ ด้วยการให้บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษและการปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อแม่เป็นครูที่โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม และที่สถานพยาบาล (กรณี

เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง) เพื่อเตรียมความพร้อมและประสานส่งต่อเข้าสู่ระบบสถานศึกษาตามลำดับรวมทั้ง การให้บริการองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยปี การศึกษา 2553 ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถให้บริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการได้ 56,934 คน 3) การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม นโยบายของรัฐบาลในปีพ.ศ. 2542 และของกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศให้เด็กพิการทุกคนที่อยาก เรียนต้องได้เรียน ดังนั้นจึงมีการรับนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป จำนวน 21,959 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียนพิการเรียนร่วม 240,530 คน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจัดบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการทั้ง 9 ประเภทความพิการ กลุ่มอายุ 0-24 ปี ใน 3 รูปแบบข้างต้นมีผลสำเร็จเชิงปริมาณ ในปี 2554 รวม 330,686 คน และยังมีคนพิการ กลุ่มอายุ 0-24 ปี ที่ยังไม่ได้รับการบริการทางการศึกษาจากสถานศึกษาของภาครัฐอีก 145,891 คน คิดเป็นร้อยละ 35.83 ของประชากรคนพิการวัยเรียน ซึ่งใกล้เคียงกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2551) พบว่า ประชากรคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ประมาณ 1.9 ล้านคน มีประมาณหนึ่งในสี่หรือ (ร้อยละ 24.3) ที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.5) ที่สำเร็จการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาที่เหลือน้อยละ 16.2 ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่าจากตัวเลขดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าจากจำนวนคนพิการทั้งประเทศไทย 1.9 ล้านคน พบว่า ส่วนใหญ่มีคนพิการที่ยังไม่ได้ บริการทางการศึกษา ร้อยละ 85 และมีคนพิการเพียงร้อยละ 15 หรือ 330,686 คน ที่ได้รับการศึกษา จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนพิการยังเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานคือ สิทธิทางการศึกษาแม้ การศึกษาสำหรับคนพิการพัฒนามาว่า 60 ปี แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรด้วยปัจจัยแวดล้อม หลายอย่าง อีกทั้งกระแสการพัฒนายุคใหม่ไปการจัดการศึกษาที่ผ่านมาแสดงผลให้เห็นในเชิงปริมาณ แล้วส่วนผลในเชิงคุณภาพ พบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหลายด้าน เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านการศึกษามีข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนร่วม คือ ขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดองค์ความรู้สอนเด็กพิเศษไม่มี นโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน (ดลพร เผือกคง, 2554) เหตุผลดังกล่าวถือว่าเป็นประเด็นปัญหาสำคัญ รุ่งด่วนและท้าทายที่นักการศึกษาทางการศึกษาพิเศษจะต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากการศึกษาข้อมูลจำแนกตามประเภทคนพิการในกลุ่มที่สามารถพัฒนาและเรียนรู้ไปได้ เหมือนคนทั่วไป ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพจากทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ สามารถอยู่ร่วมในสังคมทั่วไปได้ โดยมีจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป พบว่า ผู้ที่มีความ พิการทางร่างกายมากที่สุด จำนวน 7,890 คน รองลงมา คือ ผู้ที่มีความพิการทางการเห็นมีจำนวน 3,980 คน และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน จำนวน 1,689 คน ตามลำดับ (สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) เมื่อพิจารณาเรื่องจำนวนโรงเรียนเฉพาะทาง พบว่า โรงเรียน โสศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีจำนวนมากที่สุด คือ 20 โรงเรียน ส่วนเด็กที่มีความพิการ ทางร่างกาย และเด็กที่มีความพิการทางการเห็นสามารถเรียนร่วมได้ในโรงเรียนทั่วไป นอกจากนี้สถิติ

ข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย (2550) พบว่า จำนวนคนพิการวัยเรียนทั้งหมด มีจำนวนทั้งสิ้น 407,182 คน แต่มีจำนวนคนพิการวัยเรียนที่ได้รับบริการมีจำนวน 276,147 คน และจำนวน 131,035 คน ของคนพิการวัยเรียนที่ไม่ได้รับบริการ คิดเป็นร้อยละ 32.18 โดยคนพิการทางการได้ยินไม่ได้รับบริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.78 (จุไร ทัพพงษ์และคณะ : 2554)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาหาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งเป็นสิทธิทางการศึกษาอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบให้สามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1.2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นอย่างไร

1.3.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเป็นอย่างไร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองสงขลา

1.4.2 ได้แนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นประโยชน์ให้กับสถาบันการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัด และศูนย์ กศน. อำเภอ ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

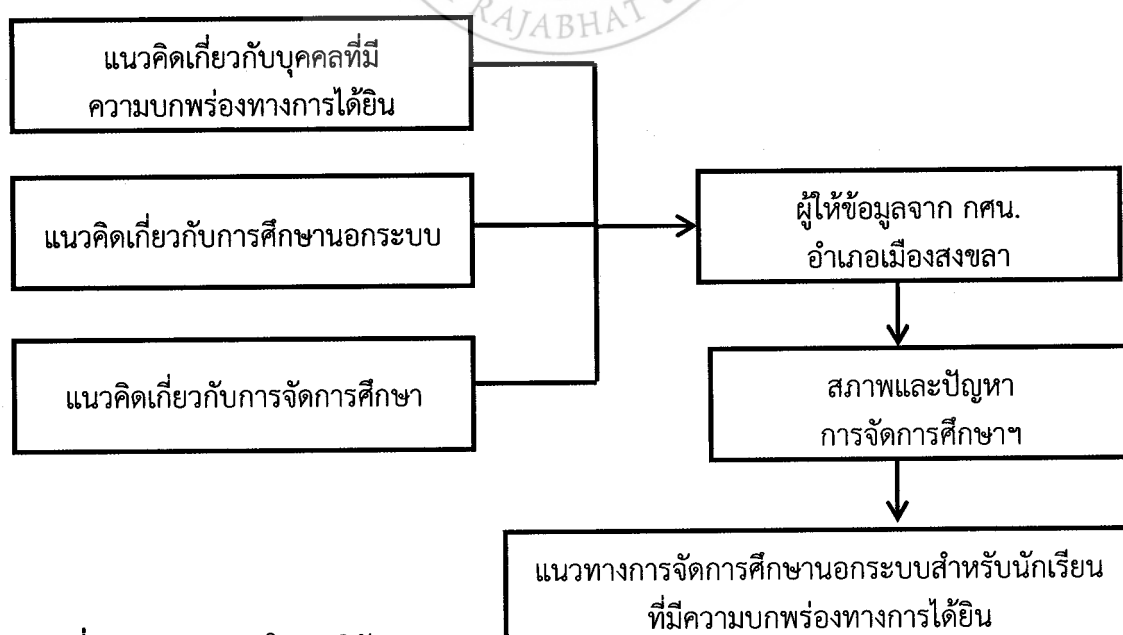
การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาของโสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช (2556) และแนวคิดของสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง (2555) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ประกอบด้วย เนื้อหาด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวน 12 คน ครูผู้สอน คนพิการ และผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา จำนวน 8 คน

1.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ หมายถึง การนำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อ การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

1.7.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
- 2.2 นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 2.5 เทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งครั้ง โดยยกนำเสนอเป็นประเด็นตามหัวข้อต่างๆ รายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้หลายประการ และได้เสนอประเด็นที่เน้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการศึกษาแนวใหม่ที่มีลักษณะเป็นการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึง ความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาประเด็นที่กฎหมายระบุนี้ถือได้ว่าครอบคลุมสาระเนื้อหาที่จำเป็นในการจัดการศึกษามากอยู่แล้ว และผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษามีภาระในการขยายความ หรือลงรายละเอียดภาคปฏิบัติเพื่อนำไปดำเนินการให้เกิดผล ประเด็นนี้จะกล่าวถึงสาระของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยสังเขป ดังนี้

2.1.1 ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

1) **ทางกาย** คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขภาพลักษณะ ปลอดภัยจากภาวะมลพิษ ปลอดภัยจากยาเสพติด และปลอดภัยภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุ การประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์

2) **ทางจิตใจ** คือ มีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่างๆ

3) **ทางสติปัญญา** คือ การใช้ความคิดและเหตุผล

4) **ความรู้** คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบันได้แก่ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5) **คุณธรรมและจริยธรรม** แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม

6) **มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต** รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมารยาท และการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7) **อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข** ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประณีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้น อันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษานี้เริ่มต้นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นผู้ปลูกฝังถ่ายทอดอบรม หมายความว่าครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นตัวอย่างที่ดี คือรักษาหรือพัฒนาคุณลักษณะที่ดีไว้เป็นแบบอย่าง คุณลักษณะที่ดีอันเป็นที่พึงประสงค์นี้ถือเป็นมาตรฐานหรือดัชนีชี้วัดครู ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้นำชุมชน และประชาชนต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน ยกย่องและตั้งความคาดหวังให้แม่แบบสำหรับลูกหลานตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะดังกล่าว เพราะหากแม่แบบไม่ดี เยาวชนก็จะยึดถือเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติของพวกเขาตามไปด้วย

2.1.2 หลักการในการจัดการศึกษา

หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

1) การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนหลักการคือคนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะสังคม เศรษฐกิจสภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2) การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความจำเริญรุ่งเรืองของสังคมไทยเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาคอขวดของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3) การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้อีก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครูผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญ ในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้กฎหมายยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 9) ได้แก่

1) หลักเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ หมายความว่า การจัดการศึกษาจะเน้นนโยบาย หลักการ และเป้าประสงค์ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ดุลยพินิจเลือกเส้นทางและวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของตน

2) หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบริหารที่ให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้เอง (School-Based Management) ตามหลักการนี้ จำเป็นต้องแยกภาระงานด้านนโยบายเกณฑ์และมาตรฐานออกจากงานด้านปฏิบัติหรืองานบริการ ทั้งนี้หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เกณฑ์และมาตรฐาน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้หน่วยปฏิบัติดูแลและรับผิดชอบ การตัดสินใจด้วย

ตนเองโดยหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา ตามหลักการนี้ในเมื่อหน่วยปฏิบัติได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวพอควรแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้หน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ เพราะการมอบอำนาจโดยไม่มีกติกาที่เท่ากับมอบให้ทำงานโดยไม่มีเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ ในเมื่อรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทรัพยากรสนับสนุนแก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษาซึ่งอาจเปรียบเสมือนการซื้อขายสินค้าหรือบริการก็ต้องมีสิทธิกำหนดคุณค่าและลักษณะของสิ่งที่ต้องการซื้อ โดยยึดเป้าหมายผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน่วยปฏิบัติเองก็ต้องวางระบบประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อสินค้าและบริการของตน จากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อย่างน้อยผลการประเมินจะส่งเสริมให้ผู้จัดการศึกษาแต่ละระดับได้ตระหนักว่าผลการดำเนินการของตนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์ชี้วัดของระบบประกันคุณภาพ และต้องหาทางปรับปรุงผลการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานและรักษาระดับการประกันคุณภาพของตนให้คงได้ รวมทั้งยกระดับการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นด้วย

4) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาต่อเนื่อง โดยกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรการอบรมมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้ โดยมีเจตนาเพื่อรักษาคุณภาพของผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์และกระตุ้นส่งเสริมให้พัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ได้รับการศึกษาโดยตรง

5) การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ล้วนเป็นทรัพยากรจำเป็นแต่รัฐไม่สามารถจัดหาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการจัดการศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ครูอาจเชิญผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมาช่วยสาธิตหรือสอนวิชาที่เกี่ยวข้องได้

6) การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

2.1.3 สิทธิและหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา

1) การประกันสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการยกระดับคุณภาพประชากร ถือเป็นการลงทุนสำคัญอย่างน้อยรัฐต้องมีหน้าที่จัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันโดยการรองรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เหตุผลสำคัญก็คือมนุษย์แต่ละคนมิได้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคมยังมีความแตกต่างหลายประการ (เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางสุขภาพร่างกาย) ที่ทำให้ไม่สามารถรับการศึกษาที่มีคุณภาพได้ทั่วถึง กฎหมายจึงกำหนดให้รัฐต้องประกันความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี การประกาศสิทธิเช่นนี้จึงเป็นการรับรองความเสมอภาคพื้นฐานของบุคคลในการเตรียมตัวเพื่อการใช้สิทธิสำหรับอนาคต และหากประเทศไทยมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น รัฐบาลก็อาจประกันโอกาสในการศึกษาโดยไม่ให้เป็นภาระของผู้ปกครองได้สูงขึ้นต่อไป

2) การจัดแหล่งเรียนรู้ นอกจากการประกันสิทธิรับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วรัฐยังมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (มาตรา 25) ทั้งนี้เป็นไปตามหลักที่ว่าการศึกษาต้องครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มในสถานะที่เป็นประชาชนคนไทย และการศึกษาต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยสามารถแสวงหาได้โดยสะดวก การจัดแหล่งเรียนรู้เช่นนี้ ถือเป็นภาระจำเป็นที่ประเทศอารยะทั้งหลายต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดผล

3) การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “รัฐ” ต้องคำนึงถึงองค์กรของรัฐอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนดูแลกันเอง ภายใต้การกำกับของรัฐ นั่นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นที่เป็นอยู่ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดการศึกษาอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระบบขั้นพื้นฐานต่อไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขยายบริการด้านอื่นมากขึ้น เช่น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (เช่น การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ลักษณะต่างๆ การจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น) ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและตามความต้องการของท้องถิ่นด้วย

2.1.4 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษา

กฎหมายกำหนดทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษาไว้กว้างขวางกว่าที่เคยเป็นมาในอดีตมาก ดังนี้

สิทธิที่ได้รับจากการจัดการศึกษาของรัฐ บุคคลต้องมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีรัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิส่วนนี้ได้รับการประกันไว้ไม่เพียงในกฎหมายการศึกษาเท่านั้น แต่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสรัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ เช่น อาจจัดสถานศึกษาพิเศษ จัดระบบการศึกษาพิเศษ ให้ทุนหรืองบประมาณพิเศษเพื่อดูแล เป็นต้น

นอกจากนี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ รัฐต้องจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม โดยคำนึงความสามารถของบุคคลนั้นด้วย (มาตรา 10) เหตุผลสำคัญคือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ เป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ หากจัดการศึกษาปกติอาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาบุคคลดังกล่าวให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของเขาได้ รัฐจึงมีหน้าที่ลงทุนพิเศษสำหรับบุคคลเหล่านี้ และถือเป็นสิทธิของบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษที่จะได้รับบริการทางการศึกษาซึ่งเหมาะสมสำหรับการพัฒนาศักยภาพของตน

1) หน้าที่ในการจัดการศึกษา กฎหมายกำหนดหน้าที่ในการจัดการศึกษาของบุคคลกลุ่มต่างๆ ดังนี้

บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุคคลในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนต้องจัดให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว (มาตรา 11) ตามความข้อนี้นี้ ประชาชนทุกคนซึ่งมีบุตรหลานหรือผู้อุปการะต้องมีภาระตามกำลังความสามารถ สองระดับ

ภาระขั้นแรก คือการส่งบุตรหลานหรือผู้ได้ปกครองของตนเข้ารับการศึกษภาคบังคับ (เทียบได้ตั้งแต่ชั้นประถมไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม) ภาระส่วนนี้เป็นภาระบังคับซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองที่ละเลยอาจได้รับโทษได้ หากละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อเยาวชนได้รับการศึกษาภาคบังคับซึ่งเป็นพื้นฐานต่ำสุดแล้ว หากครอบครัวมีความพร้อมก็พึงรับภาระขั้นที่สอง ได้แก่ การส่งเสริมให้ได้เล่าเรียนสูงขึ้นไปตามกำลังความสามารถ เช่น เรียนจนถึงชั้นอุดมศึกษา เป็นต้น หน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาส่วนนี้ถือเป็นการเข้าร่วมจัดการศึกษาทั้งโดยบังคับ และโดยกำลังความสามารถของประชาชน

2) สิทธิในการจัดการศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง (มาตรา 12)

ด้วยเหตุผลที่ว่าการศึกษาเป็นเรื่องของประชาชนทุกหมู่เหล่าเริ่มตั้งแต่ครอบครัวเป็นต้นไป ดังนั้นไม่เพียงประชาชนจะต้องมีหน้าที่สนับสนุนการศึกษาแก่บุตรหลานของตนเท่านั้น แต่ยังมีสิทธิจัดการศึกษาได้ด้วย คือ ต้องถือว่ารัฐไม่มีอำนาจผูกขาดในการจัดการศึกษาหากประชาชนสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ก็ต้องยอมให้ประชาชนมีสิทธิจัดการศึกษา

ดังนั้น ตามกฎหมายฉบับนี้ ประชาชนอาจจัดการศึกษาได้หลากหลาย เช่น ครอบครัวอาจจัดการศึกษาได้เอง คือพ่อแม่เป็นผู้สอนเอง หรือหลายครอบครัวอาจร่วมกันจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตนในทำนองเดียวกัน องค์กรประชาชนระดับต่างๆ ก็อาจจัดการศึกษาได้เอง เช่น สถาน

ประกอบการที่มีพนักงานจำนวนมากอาจตั้งสถานศึกษาได้เอง หรือสถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่น ก็มีสิทธิจัดการศึกษาได้ ทั้งนี้เพื่อประกันว่าประชาชนจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานรัฐ ก็ย่อมมีส่วนกำหนดกฎเกณฑ์ในการประเมินและเทียบโอนระดับการศึกษาของเยาวชน เพื่อให้สามารถเข้าศึกษาต่อได้โดยไม่เสียโอกาส

3) สิทธิประโยชน์จากการจัดการศึกษา เมื่อจัดการศึกษาแล้วประชาชนก็ย่อมมีสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากรัฐ ดังนี้ (มาตรา 13 และ 14)

3.1) การสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานรัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้จัดการศึกษาภาคประชาชนมีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบเช่น อาจช่วยเหลือทางวิชาการ การแนะนำให้ค่าปรึกษา การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การสนับสนุนให้ใช้เวลาบางส่วนเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนปกติของรัฐ เป็นต้น

3.2) เงินอุดหนุนจากรัฐ เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องมีค่าใช้จ่ายเพราะเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งดังนั้นเมื่อรัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายอยู่แล้ว รัฐก็พึงจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ครอบครัวหรือกลุ่มประชาชนด้วย ส่วนจะมากน้อยเพียงใดและจัดสรรอย่างไรก็เป็นเรื่องที่รัฐจะกำหนด โดยให้ออกเป็นกฎหมาย

3.3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา สิ่งที่รัฐจะสนับสนุนนอกจากเงินอุดหนุนแล้ว ก็คือการสนับสนุนด้านภาษี คือลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีในกรณีที่ประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายการศึกษา แต่ทั้งนี้ต้องให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2.1.5 ระบบการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดระบบการศึกษาของประเทศไทย เป็นสำคัญ ตามสาระต่อไปนี้

1) รูปแบบของการจัดการศึกษา รูปแบบการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดนั้นแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้ หมายถึงการศึกษาที่จัดรูปแบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งเรารู้จักคุ้นเคยกันคืออยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

3) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและ

ความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

4) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานอกโรงเรียนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคลประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูงเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้อาจเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจการทำงานอื่นศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารและครูควรเข้ามามีส่วนใกล้ชิดความร่วมมือกับประชาชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ

2.1.6 ระดับการศึกษา

การจัดการศึกษาอาจแบ่งออกได้หลายระดับแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น แบ่งออกเป็นการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา เป็นต้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญาดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคม แต่อาจไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพ ยกเว้นอาชีพที่ได้รับการอบรมฝึกฝนมาจากครอบครัว หรือจากสภาพแวดล้อมวัยเยาว์ การศึกษาระดับนี้ถือเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่รัฐต้องดูแลจัดทำให้ หรือส่งเสริมให้เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชนร่วมจัดให้มีขึ้น และถือว่าประชาชนทุกคนควรต้องผ่านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

หากพิจารณาสภาพตามความเป็นจริง ประชาชนยังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ครบถ้วน รัฐก็ต้องกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับเป็นขั้นต่ำไว้ก่อน สำหรับประเทศไทยได้กำหนดการศึกษาภาคบังคับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้เก้าปี ซึ่งรัฐต้องกำกับดูแลให้เกิดผลให้ได้มากที่สุด หลังจากนั้นก็ควรยกระดับการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้นในโอกาสต่อไปให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่าประกอบด้วย การศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 16)

ตามมาตรา 18 กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา คำว่า สถานศึกษานั้นมีความหมาย 3 ประการ คือ

1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัดการจัดการสถานศึกษานั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการและผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยแต่ละโรงเรียนต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กรรมการประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 40) โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ สำหรับโรงเรียนเอกชนซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้เป็นนิติบุคคลก็ต้องมีคณะกรรมการบริหารด้วยเช่นกัน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

2.2.1 แนวนโยบายด้านการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2559

กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้สรุปนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2559 ไว้ 17 เรื่อง ดังนี้

1) การจัดทำแผนงาน/โครงการริเริ่มใหม่ คือ ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานที่ปฏิบัติให้ชัดเจน ต้องมองภาพงานในอนาคตได้อย่างชัดเจนสามารถกำหนดรายละเอียดของงานหลักงานรอง และงานที่ต้องดำเนินการก่อน/หลัง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ต้องมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจนตั้งแต่หน่วยงานย่อยขึ้นมาจนถึงหน่วยงานหลักและทันต่อสถานการณ์ เช่น จะผลิตนักศึกษาอาชีวศึกษาต้องรู้ความต้องการจ้างงานของตลาดแรงงานในแต่ละสาขาวิชา มีการวิเคราะห์ปัญหาและทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาให้ชัดเจนซึ่งผล และการวิเคราะห์ จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาที่มีความแม่นยำมากขึ้น

2) การปรับปรุงแผนงาน/โครงการเดิมที่ไม่สัมฤทธิ์ผล ให้ค้นหาสาเหตุปัญหาการดำเนินงาน ที่ผ่านมา แล้ววิเคราะห์หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย เช่น ปัญหาเรื่องอายุของผู้เรียน ปัญหาอยู่ที่ครูปัญหาอยู่ที่พ่อแม่ ปัญหาอยู่ที่สภาวะแวดล้อมต่างๆ ซึ่งบางครั้งไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีหนึ่งวิธีเดียว

3) แผนงาน/โครงการตามพระราชดำริ คือ ให้มีการดำเนินโครงการตามพระราชดำริในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบโดยตรงหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ หรือพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ หรือให้การสนับสนุนต้องสามารถอธิบายที่มาเหตุผล และความสำคัญของโครงการให้นักเรียนนักศึกษา และเข้าใจหลักการแนวคิดของโครงการได้ชัดเจน รวมทั้งถ่ายทอดให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยการเรียนรู้ทำความเข้าใจและยึดเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งสามารถเผยแพร่ขยายผลต่อไปได้ และส่งเสริมให้มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติและสถาบันหลักของชาติ

4) งบประมาณ ได้แก่ ด้านงบลงทุน ให้เตรียมการดำเนินโครงการให้พร้อมในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และการใช้งบประมาณ เมื่อได้รับแล้วต้องเร่งดำเนินการตามแผนที่กำหนดเพื่อให้เกิดการกระจายงบประมาณในพื้นที่ ส่วนด้านงบกลาง ให้เสนอขอใช้งบกลางอย่างมีเหตุผลและใช้เท่าที่จำเป็น และให้เกลี่ยงบประมาณปกติของส่วนราชการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนการใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ซึ่งรัฐบาลจะแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้งบประมาณภาครัฐ (คตร.) ทุกกระทรวงและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คตร. เฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐของกระทรวงศึกษาธิการ และช่วยการปฏิบัติงานของผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการเพื่อความโปร่งใสและถูกต้อง และงานบางโครงการที่ต้องมีการบูรณาการตามแผนงบประมาณบูรณาการนั้น ให้มีการบูรณาการงบประมาณหน่วยงานย่อยร่วมกันภายในกระทรวงให้เรียบร้อยก่อนการบูรณาการกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การใช้งบประมาณคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

5) เน้นการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร จัดให้มีช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยปฏิบัติงาน อาทิ การประชุมทางไกล โปรแกรมไลน์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจภายในองค์กรให้มากขึ้น ให้ผู้บริหารมีช่องทางติดต่อสื่อสารได้ตลอดเวลา สามารถถ่ายทอดคำสั่งไปยังหน่วยรองและหน่วยปฏิบัติได้ทันทีรวดเร็ว และทั่วถึงให้มีการรายงานที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์และทดสอบระบบที่มีอยู่เสมอ ทุกหน่วยงานต้องจัดให้มีแผนการประชาสัมพันธ์ อาทิ เสนาสนเทศ เป็นการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร คือ การสร้างความเข้าใจภายในองค์กร หน่วยงานและประชาสนเทศ เป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อภายนอกองค์กร คือ การสร้างความเข้าใจกับประชาชน

6) อำนวยความสะดวกเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน กรณีเกิดอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียนนักศึกษา ทั้งที่เกิดในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา อาทิ การกล่าวหาพฤติกรรมผู้บริหาร การประท้วงต่อต้านผู้บริหาร นักเรียนเจ็บป่วย ผิดปกติ โรงเรียนถูกขู่วางระเบิด โรงเรียนเกิดवादภัย ฯลฯ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด

มาตรการ วิธีการ ขั้นตอนปฏิบัติ ที่ชัดเจน ในการป้องกันแก้ไขปัญหา ตลอดจนสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้เกี่ยวข้อง ให้ทบทวนปรับปรุงหรือทำการชักจูงความเข้าใจอยู่เสมอ

7) การร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาให้ครบวงจร เช่น ร่วมกำหนดหลักสูตร การเรียนการสอนให้นักเรียนนักศึกษาเข้าทำงานระหว่างกำลังศึกษา และการรับเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา

8) ให้ความสำคัญกับการบริหารงานส่วนภูมิภาคและเขตพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละส่วนราชการ ให้มีการทบทวนบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของหน่วยงานระดับพื้นที่ให้ครบถ้วน กำหนดบทบาทภารกิจในสิ่งที่ต้องรู้และสิ่งที่ยังไม่รู้ให้มีการแบ่งภารกิจงานให้ชัดเจน และกำหนดความต้องการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พอเพียง

9) โครงการจัดอบรม สัมมนา ต้องบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ การจัดโครงการประชุมสัมมนา ต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบาย เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย วิทยากร หรือส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนากับหน่วยงานในทุกระดับต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

10) ยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร ให้เร่งยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมายหลักนักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้และสามารถใช้ในการสื่อสารเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

11) ให้มีการนำ ICT มาใช้ในการบริหารงานในกระทรวงศึกษาธิการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาทางไกล (Distance Learning Thailand) โดยบูรณาการเข้ากับสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาระวังศึกษาธิการ (ETV) และเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และจัดให้มี CEO ด้าน ICT เพื่อขับเคลื่อนงานการจัดการศึกษา การใช้สื่อเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

12) ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสอน และการสื่อความหมาย ส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาหรือต่อยอดนวัตกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ จัดการเรียนการสอน การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีทำให้เด็กเกิดความสนใจเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

13) การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม โดยให้มีการประดับธงชาติในสถานที่ราชการและสถานศึกษาให้เรียบร้อย เหมาะสม ดูแลความสวยงามและความสะอาด บริเวณพื้นที่ที่รับผิดชอบของหน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับ และการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงานและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีแผนรักษาความปลอดภัยให้ชัดเจน อาทิ แผนเผชิญเหตุอัคคีภัย อุทกภัย จัดลำดับความสำคัญและสภาพปัญหาภัยคุกคามของแต่ละพื้นที่ และมีการชักจูงแผนอย่างสม่ำเสมอ

14) ให้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู และนักเรียน โดยให้น้อมนำกระแสพระราชดำรัส มาเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานการสอนของครู ให้ลดเวลาเรียน

ต่อวันในช่วงเวลาบ่าย เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาในห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายและมีความสุข และให้สถานศึกษาลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนำนักเรียน และครูออกนอกห้องเรียนไปร่วมกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการศึกษา อาทิ การยื่นเข้าแถวต้อนรับผู้ใหญ่ เป็นต้น ควรส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ สร้างทักษะ ความสามารถ

15) การประเมินเพื่อมีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้จัดระบบการประเมินผลงาน ความก้าวหน้า และการปรับเพิ่มวิทยฐานะและภาระงานของครูผู้สอนให้สามารถวัดผลได้จริงสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะชีวิต

16) การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เร่งรัดการดำเนินโครงการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และสนับสนุนการดำเนินโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้บังเกิดผลโดยเร็ว อาทิ โครงการสานฝันการกีฬาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

17) ครูควรมีข้อมูลนักเรียนและผู้ปกครอง ให้จัดระบบการทำระเบียบข้อมูล ประวัติผู้เรียนและผู้ปกครองให้เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นระบบดูแลนักเรียนและช่วยแก้ไขปัญหาที่ตัวผู้เรียนและครอบครัวเป็นรายบุคคลได้ เช่น ครอบครัวที่ประสบเหตุภัยแล้งอุทกภัยต่างๆ และรวบรวมเป็นข้อมูล ในภาพรวมของหน่วยงานระดับพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือบรรเทาปัญหาในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

2.2.2 นโยบายเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ได้สรุปนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2559 ซึ่งสามารถสรุปนโยบายเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาเด็กประถมศึกษา อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เห็นผลสัมฤทธิ์ชัดเจน เช่น การสอนแบบแจกลูกสะกดคำ โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง (Brain Based Learning : BBL) และกำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่อง

2) การดูแลเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ คือ ต้องมีฐานข้อมูลเด็กออกกลางคันที่ชัดเจน และเด็กที่ออกกลางคันต้องมีข้อมูลและติดตามดูแลให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับต่อเนื่อง หรือออกไปทำงานต้องส่งเสริมให้ได้รับการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีเครือข่ายประสานการติดตามอย่างเป็นระบบ

3) ให้ทบทุนปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยลดเวลาเรียนต่อวัน ลดการบ้านนักเรียน นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีกิจกรรมเพิ่มภาระนักเรียนในเวลาที่เหลือ ให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ผ่อนคลายและมีความสุข และให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด ปฏิบัติมากกว่าท่องจำเพื่อการสอบอย่างเดียว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กยุคโลกไร้พรมแดน

4) การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ให้จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Information Technology : DLIT) อย่างจริงจังและเต็มรูปแบบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนไกลกังวลเป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ

5) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ใช้โครงการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทางไกล (Distance Learning Television : DLTV) และผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology : ICT) ด้วยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLIT)

6) การประเมินครู นักเรียน โรงเรียน ให้หาความสมดุลระหว่างการควบคุมคุณภาพการศึกษากับภาระงานของครูที่ต้องเพิ่มขึ้นตลอดจนปรับปรุงการคัดสรรครู ผู้บริหาร การประเมิน วิทยฐานะ ให้เหมาะสม จัดสรรโมบายเคลื่อนที่จากส่วนกลางเพื่อช่วยลดภาระครูหรือนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุน

2.2.3 นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา

นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่มีภารกิจในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำพาประเทศไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยมีบทบาทหลักดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลใน ข้อที่ 4 นโยบายการศึกษาและเรียนรู้การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน ดังนี้

1) จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษา ในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดี มีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

2) ในระยะเฉพาะหน้าจะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา และปรับปรุง และบูรณาการระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ยากจนหรือด้อยโอกาส จัดระบบ การสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษา ทั้งในระบบ โรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่ง

3) ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคล และบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

4) พัฒนาคนทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้ และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้ และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

5) ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะโดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

6) พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยี สารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครู หรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

7) ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

8) อนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทย และภาษาถิ่น ปูนภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดี ในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

9) สนับสนุนการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน และวัฒนธรรมสากลและการสร้างสรรค์ งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่สากลหลักวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน และเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

10) ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพ เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา : 2559)

นอกจากนี้นโยบายของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้สรุปในนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2559 ว่าการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรหลักและหน่วยงานทาง การศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องสอดคล้องและขยายผลตามแนวนโยบายของนายกรัฐมนตรี ที่เกี่ยวกับการศึกษา ดังนี้ 1) ทำให้เร็ว มีผลสัมฤทธิ์ภายในเดือนกันยายน 2559 ให้มากที่สุด ส่วนที่เหลือส่งต่อให้รัฐบาลต่อไป 2) ประชาชน สังคมพึงพอใจ ประเทศได้คนมีคุณภาพ 3) ปรับลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของกระทรวงศึกษาธิการลง 4) เร่งปรับหลักสูตร/

ตำรา แต่ละกลุ่มให้เหมาะสม และการพิมพ์ตำราต้องคุ้มราคา 5) ผลิตคนให้ทันกับความต้องการของประเทศ จบแล้วต้องมีงานทำสามารถเข้าทำงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) ให้ทันปี 2558 เพื่อช่วยแก้ปัญหาว่างงานและปัญหาสังคมได้ 6) ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนที่ทำให้เด็ก ครู ผู้ปกครองมีความสุข 7) ใช้สื่อการเรียนการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับเด็ก 8) ลดความเหลื่อมล้ำ จัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ 9) นำระบบ ICT เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง และ 10) การเรียนไม่ใช่เพื่อการสอบ แต่เรียนให้ได้ทักษะชีวิตสามารถอยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา จากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/2559 ลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2559 เรื่องการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2559 ส่งผลให้แต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเรียกโดยย่อว่า “กศจ.” สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา (กศจ. สงขลา) ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษาจังหวัดสงขลา มีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาที่กฎหมายกำหนด และปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ของส่วนราชการต่างๆ ที่มอบหมาย และให้มีหน้าที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และการปฏิบัติงานราชการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และตามที่คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมอบหมาย
2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด
3. สั่งการ กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
4. จัดทำรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด
5. ปฏิบัติภารกิจตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ และประสานงานต่างๆ ในระดับจังหวัด

จากจุดเน้นที่สำคัญและความมุ่งหวังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ได้สู่มาตรฐานสากล ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเยาวชนนักเรียนในพื้นที่จังหวัดสงขลา ให้มีความมั่นคง และยั่งยืน ของการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศ ดังนั้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา (กศจ. สงขลา) ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษา จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2560-2564 ขึ้น

เพื่อใช้เป็นแนวทางและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดสงขลาต่อไป (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา : 2559)

2.2.4 กรอบทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือ/กลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง เป็นคนดี มีวินัย เป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพของสังคม ประเทศ และของโลก มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นพลวัตในโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายสุดท้ายของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ (Productivity) ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน ภายใต้พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 และประชากรทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้ จากระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้เรียน เพื่อยกระดับขั้นของสังคมภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัย / พฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญและทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศภาคการศึกษามีทรัพยากรและทุนที่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานจากการมีส่วนร่วมในการระดมทุนและสนองทุนเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วนของสังคม ผ่านการเสียภาษีตามสิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองการบริจาค และการร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และสถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลสามารถให้บริการการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบริบทเชิงพื้นที่ระดับประเทศและระดับภูมิภาค ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการบริการด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (Hub for Education) และเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาคที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา : 2559)

2.2.5 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมี 5 เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษา (Extreme Goals) ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต
2. ผลิตและพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
3. สร้างโอกาสให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. สร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา : 2559)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เอกสารในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และนำเสนอเนื้อหาในประเด็นความเป็นมาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน และหลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 ความเป็นมาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบหรือ Non-Formal Education (NFE) ได้เกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง “การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากรทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก” โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency) (จรรยาพร ธรณินทร์ : 2550)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธีจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับ

จากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ (อาชัญญา รัตน์อุบล : 2542)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ด้อยโอกาสพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : 2538 อ้างถึงในอาชัญญา รัตน์อุบล : 2542) งานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าวมีทั้งที่จัดกิจกรรมโดยเอกเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้นเป็นทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในทางทฤษฎีจึงได้นับเนื่องเอาการศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีส่วนเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นและต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความหวังของวงการการศึกษา และเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ในประเทศได้ (รณรงค์ เมฆานุวัฒน์, 2543) การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงถือเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีภารกิจสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมที่เป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับการศึกษา นอกจากนั้นยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของตน (กองส่งเสริมปฏิบัติการ : 2541)

2.3.2 ความหมายของการศึกษานอกระบบ

การให้ความหมายของการศึกษานอกระบบมีนักวิชาการไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้มากมาย ดังนี้

โกวิท วรพิพัฒน์ (2516) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสัมมาชีพและทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

อุ้นตา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้

371.912
846 น

แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาที่เรียกว่าเป็นการศึกษานอกระบบ โรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัดและตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

เกียรติวรรณ อดตยกุล (2553 : อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล : 2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสมและตามความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่าการศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักความคิดตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นยังเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดเพื่อทุกคนในสังคม

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดหลักการว่าเป็น การสนองความต้องการความสนใจและแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ ว่าเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นใน การกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : 2554)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ : 2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่ากิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกโรงเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หน่วยงานที่จัดมี

หลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน องค์กร และสถานประกอบการต่างๆ ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบอิสระหรือร่วมจัดในลักษณะภาคีเครือข่าย

Knowles (1984) อธิบายว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกระบวนการซึ่งทั้งหญิงและชายจะเรียนรู้ต่อไป หลังจากสำเร็จการศึกษาภาคปกติ หรือหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ ทั้งหญิงและชาย ซึ่งจัดขึ้นตามสถาบันต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะทางการศึกษา

Coombs (1974) ได้ให้คำนิยามการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาภาคปกติ ไม่ว่าจะกิจกรรมจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมต่างหาก หรือจัดเป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่ๆ อื่นๆ เป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียนที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายและอย่างมีความมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (ยกเว้นโรงเรียนอนุบาล) โรงเรียนมุ่งให้โอกาสแก่ผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษาหรือที่ต้องการออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด โรงเรียนผู้ใหญ่ กิจกรรมลูกเสือ อนุภาษาต ยูวกสิกร กลุ่มสนใจศึกษาดนตรี การฝึกฝนอาชีพ กลุ่มกสิกร เป็นต้น

ดังนั้นกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ หรืองานอดิเรกต่างๆ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาจได้รับหรือไม่ได้รับเกียรติบัตรก็ได้ ซึ่งเกียรติบัตรนี้ไม่เกี่ยวข้องกับ การปรับเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อ ยกเว้นการศึกษาสายสามัญของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการมอบวุฒิบัตรที่สามารถปรับเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้

การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญประเภทความรู้และทักษะอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ทั่วไป

2.3.3 หลักการของการศึกษานอกระบบ

- 1) เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง
- 2) ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆ
- 3) จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต
- 4) จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่พลาดโอกาสในการเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้

ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงจะได้รับ ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น

จากการศึกษางานเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการวิจัยครั้งนี้เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการศึกษาของโสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช (2556) และแนวคิดของสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง (2555) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ประกอบด้วยเนื้อหาด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในเรื่องความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประเภทของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สาเหตุของความบกพร่องทางการได้ยิน ความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน วิธีการสื่อสารของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 ความหมายของบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน

ความหมายของบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยินไว้ใกล้เคียงกันหลายความหมาย ซึ่งคำว่า “บกพร่องทางการได้ยิน” เป็นคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 จัดประเภทคณพิการเป็น 9 ประเภทซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก เป็นคณพิการ 1 ใน 9 ประเภทของคณพิการ (เกยุร วงศ์ก้อม : 2553) ได้ให้ความหมายเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ว่า อาจจะเป็นเด็กหูตึงหรือเด็กหูหนวกก็ได้ ซึ่งความบกพร่องได้จากการวัดการได้ยินด้วยเสียงบริสุทธิ์ที่ความถี่ 500, 1,000 และ 2,000 รอบต่อวินาที (เฮิรตซ์) ได้ค่าเฉลี่ยความถี่ระดับที่น้อยที่สุดในหูข้างที่ดีกว่า โดยวัดจากเสียงที่ความถี่ทั้งสามเป็นค่าระหว่าง 26-90 เดซิเบลสามารถใส่เครื่องช่วยฟังรับฟังเสียงให้ชัดเจนขึ้นได้ เรียกว่า เด็กหูตึง และ 90 เดซิเบลขึ้นไปเรียกว่า เด็กหูหนวก ซึ่งการสูญเสียการได้ยินมีผลต่อความสามารถในการเข้าใจคำพูด และบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง การที่บุคคลสูญเสียการได้ยินสิ้นเชิงหรือที่เราเรียกว่าหูหนวก และบุคคลที่สามารถได้ยินบ้างแต่ไม่เท่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเราเรียกว่า หูตึง และไม่เข้าใจในภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อ

ความหมายกับคนอื่นได้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) เป็นแต่กำเนิด ซึ่งจะทำให้พูดไม่ได้หรือมีเปอร์เซ็นต์ที่จะพูดได้น้อยมาก 2) เป็นภายหลัง สามารถพูดได้ แต่ไม่ดี (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ : 2555)

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินหรือเรียกว่า หูหนวก โดยมีค่าระดับการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป และบุคคลที่สามารถได้ยินบ้างแต่ไม่เท่าคนปกติทั่วไปหรือเรียกว่า หูตึง โดยมีค่าระดับการสูญเสียการได้ยินอยู่ระหว่าง 26-90 เดซิเบล ซึ่งลักษณะดังกล่าวข้างต้นอาจจะเป็นตั้งแต่กำเนิด หรือเป็นภายหลัง

2.4.2 ประเภทของบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน

ลักษณะของความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายดังนี้

1) หูตึง (Hard of Hearing) หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางหูตึงเมื่อทำการวัดการได้ยิน ที่มีความถี่ 500,1000 และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่มีความดังของเสียงตั้งแต่ 40 จนถึง 90 เดซิเบล (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ : 2553) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางหูตึงโดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : 2553)

2) หูหนวก (Deafness) หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางหูตึง เมื่อทำการวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่มีความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ : 2553) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการผู้ผ่านทางหูตึงไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : 2553)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยินสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) หูตึง คือ คนที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทางหูตึงอยู่บ้าง โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง มีระดับการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล 2) หูหนวก คือ คนที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีระดับการสูญเสียการได้ยินที่มีความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.4.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน

ลักษณะของผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน โดยทั่วไปสามารถสังเกตได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) การสื่อสาร

1.1) ภาษามือ (ภาษามือไทย) มีการใช้ภาษามือในการสื่อสารโดยเฉพาะเด็กหูหนวกจะใช้ภาษามือ ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินน้อยจะใช้การพูดหรืออาจจะใช้ทั้งภาษาพูดและภาษามือเพื่อให้มีความเข้าใจในการสื่อสารยิ่งขึ้น (เกยูร วงศ์ก้อม : 2553)

1.2) การพูด (ภาษาไทย) การพูด เด็กอาจจะพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัดขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยินของเด็ก เด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับเล็กน้อยอาจพอพูดได้ ส่วนเด็กหูหนวกจะพูดไม่ได้เลยหากไม่ได้รับการสอนพูดตั้งแต่ในวัยเด็ก จึงจำเป็นต้องใช้ภาษามือแทนภาษาพูด นอกจากนี้การพูดยังขึ้นอยู่กับระยะเวลาหรืออายุของเด็กที่เริ่มสูญเสียการได้ยิน กล่าวคือ หากเด็กสูญเสียการได้ยินตั้งแต่กำเนิดเด็กจะมีปัญหาในการพูดมากกว่าเด็กที่สูญเสียการได้ยินหลังจากมีภาษาแล้ว

1.3) การเขียนและการอ่าน (ภาษาไทย) เด็กที่มีความพิการทางการได้ยินมีข้อจำกัดในการใช้ภาษา การแสดงออกถึงความเข้าใจทางภาษาด้านการเขียนและการอ่านมักพบว่ามีปัญหามาก กล่าวคือ การเขียน เด็กรู้คำศัพท์ต่างๆ ในวงจำกัด ไม่สามารถที่จะนำคำศัพท์ไปขยายความและสร้างหรือเขียนประโยคที่ซับซ้อนได้ เด็กมักจะเขียนสลับที่คำหรือข้อความในประโยคไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งต่างจากการเขียนของเด็กทั่วไป การอ่านเด็กมีคำศัพท์ค่อนข้างจำกัดไม่เข้าใจคำศัพท์การใช้คำๆ เดียวกันแต่สามารถใช้ต่างสถานการณ์กันได้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความพิการทางการได้ยินส่วนใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (เกยูร วงศ์ก้อม : 2553 , ชนิศ อภิชาติบุตร : 2554) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการสูญเสียการได้ยินส่งผลกระทบต่อความสามารถทางภาษาทั้งทักษะ การพูด การฟัง การอ่านและการเขียน รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดการศึกษาอีกด้วยอย่างเช่น วิธีการสอนและการวัดและประเมินผลที่ไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน เป็นต้น

3) พฤติกรรมและการแสดงออก 1. มีปัญหาในการปรับตัว เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจ เกิดความซับซ้อนใจและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออก 2. มีสายตาที่ไวต่อสิ่งต่างๆ ที่พบเห็น 3. ชอบความสนุกสนานและชอบอยู่รวมกลุ่มกับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความพิการทางการได้ยินในการทำกิจกรรมต่างๆ 4. มีความอยากรู้อยากเห็นและชอบแสดงออก 5. เวลาฟังมักจะจ้องมองปาก หรือจ้องหน้าผู้พูดชอบทำกิจกรรมที่เป็นทักษะงานอาชีพ เช่น งานศิลปะ การทำอาหาร งานเย็บปักถักร้อย งานเสริมสวย งานช่าง และงานอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น 6. มักแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเปิดเผยตามที่ตัวเองรู้สึก 7. มีความสามารถทางด้านต่างๆ ที่ไม่ใช่ความสามารถในการฟังและภาษาที่หลากหลายคล้ายเด็กปกติ (เกยูร วงศ์ก้อม : 2553 , ชนิศ อภิชาติบุตร : 2554)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยทั่วไปสามารถสังเกตได้ในลักษณะใหญ่ได้ 3 ลักษณะ คือ 1) การสื่อสาร มีการสื่อสารโดยใช้ภาษามือ การพูด การเขียน

และการอ่าน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนใหญ่พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และ 3) พฤติกรรมและการแสดงออกที่เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่ม

2.4.4 สาเหตุของความบกพร่องทางการได้ยิน

นักวิชาการและนักการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษได้แบ่งสาเหตุของความบกพร่องทางการได้ยินไว้หลายประเภทแตกต่างกันไป ดังนี้

เกยูร วงศ์ก้อม (2553) ได้กล่าวถึง ความบกพร่องทางการได้ยินได้จากหลายสาเหตุ ดังนี้

1) สาเหตุจากพันธุกรรม โดยพ่อหรือแม่หรือบรรพบุรุษเป็นคนหูหนวกทำให้ยีน (Gene) ถ่ายทอดไปยังลูกหรือหลานได้

2) สาเหตุก่อนคลอด โดยเฉพาะในช่วงสามเดือนแรกของการตั้งครรภ์มีสาเหตุมาจากได้รับเชื้อต่างๆ เช่น หัดเยอรมัน ซิฟิลิส เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากไวรัส ไข้หวัดใหญ่ ฝัดดาษ เป็นต้น การรับประทานยาปฏิชีวนะ (Antibiotic) ยาทาลิโดไมล์ (Thalidomide) ยาควินิน (Quinin) และได้รับรังสี เช่น รังสีเอ็กซ์เรย์ เป็นต้น

3) สาเหตุขณะคลอด มีสาเหตุมาจากสมองขาดออกซิเจน เนื่องจากเด็กคลอดก่อนหรือหลังกำหนด และสมองได้รับความกระทบกระเทือนจากการใช้เครื่องมือช่วยคลอดเนื่องจากทำคลอดที่ผิดปกติหรือการปวดครรภ์นานเกินไป

4) สาเหตุหลังคลอด มีสาเหตุมาจากได้รับอุบัติเหตุได้ยินเสียงดังมากๆ และเป็นเวลานาน เป็นไข้สูงมีอาการชัก และ/หรือได้รับยาที่มีตัวยารุนแรง และสภาพการเสื่อมของหูในผู้สูงอายุ

ส่วนอรนุช ลิ้มศิริ (2553) ได้กล่าวถึงสาเหตุการสูญเสียการได้ยินแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) สาเหตุจากกรรมพันธุ์ การสูญเสียการได้ยินของเด็กมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของพ่อหรือแม่ที่ปกติหรือพ่อแม่ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองคนเด็กที่พิการซึ่งมีความบกพร่องจากกรรมพันธุ์ประเภทอื่นที่ไม่ใช่จากหูอาจมีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น เด็กที่เป็นดาวน์ซินโดรม และเด็กที่มีเพดานโหว่ เป็นต้น

2) สาเหตุจากสภาพแวดล้อม สาเหตุจากสภาพแวดล้อมสืบเนื่องจากการที่มารดาป่วยหรือติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ เช่น มารดาที่ตั้งท้องในช่วง 3 เดือนแรกและได้รับเชื้อหัดเยอรมันจะก่อให้เกิดบุตรที่มีความบกพร่องทางสายตา การได้ยิน หรือปัญญาอ่อนได้ นอกจากนี้รวมถึงมลภาวะจากเสียงดังมากอยู่ตลอดเวลาอาจเป็นสาเหตุให้ทารกในครรภ์มีความบกพร่องทางการได้ยินได้

การติดเชื้อภายหลังที่เด็กคลอด เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบอาจทำลายเส้นประสาทเกี่ยวกับการได้ยินได้ หรือการที่ช่องหูส่วนกลางอักเสบอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียการได้ยินถ้าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความบกพร่องทางการได้ยินสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางการได้ยินนั้นมีหลายประการ ได้แก่ สาเหตุจากกรรมพันธุ์ พ่อหรือแม่หรือบรรพบุรุษที่เป็นคนหูหนวกทำให้ยีน (Gene)

ถ่ายทอดไปยังลูกหรือหลานได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมมารดาป่วยหรือติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ หรือมลภาวะจากเสียงดังมากอยู่ตลอดเวลาหรือการติดเชื้อภายหลังที่เด็กคลอด หรือการที่ช่องหูส่วนกลางอักเสบอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียการได้ยินได้

2.4.5 ความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามทัศนะต่างๆ ดังนี้

เกยูร วงศ์ก้อม (2553) กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพการฟัง หรือการได้ยินเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ดังนี้

1) เครื่องช่วยฟัง (Hearing Aid) เครื่องช่วยฟังมีความจำเป็นสำหรับเด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับหูตึง เพราะเครื่องช่วยฟังเป็นเครื่องขยายเสียงอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่ขยายเสียงให้ดังขึ้นมีปุ่มสำหรับปรับความดังของเสียงให้เด็กสามารถรับเสียงดังขึ้นหรือเบาลงตามความต้องการ เครื่องช่วยฟังมีหลายลักษณะ เด็กหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม

2) การฝึกฟัง (Auditory Training) เป็นการฝึกให้เด็กคุ้นเคยกับเสียงต่างๆ เมื่อเด็กใส่เครื่องช่วยฟังแล้ว บางครั้งเด็กได้ยินเสียงแต่ไม่เข้าใจความหมายของเสียงที่ได้รับ การฝึกฟังจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อการพูด

3) การฝึกพูด (Speech Training) หลังจากที่เด็กได้รับการฝึกฟังและสามารถจำแนกเสียงจนเข้าใจเสียงพูดและเสียงที่อยู่รอบตัวได้แล้ว เด็กจะต้องได้รับการฝึกพูด โดยฝึกพูดจากสิ่งที่ได้จากการใช้ประสาทสัมผัส เช่น การได้ยิน การเห็น การดมกลิ่น การลิ้มรสและการสัมผัส

4) การอ่านริมฝีปาก (Lipreading) เป็นการฝึกให้เด็กสังเกตลักษณะการเคลื่อนไหวริมฝีปากของคู่สนทนา เพื่อให้เข้าใจความหมายตรงกันในเรื่องที่คู่สนทนา กล่าวถึง รวมถึงการสังเกตสีหน้า ท่าทาง การเคลื่อนไหวมือ เท้า และลำตัวของคู่สนทนาด้วย เพื่อให้เข้าใจความหมายคำพูดได้ดียิ่งขึ้น

5) ภาษามือ (Sign Language) เป็นภาษาแม่ของเด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับหูหนวก เมื่อเด็กไม่ได้ยินเสียงเด็กจะไม่มีภาษาพูด ทำให้เด็กไม่สามารถสื่อสารถึงความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบโดยการพูดได้ เด็กจึงจำเป็นต้องสื่อสารโดยใช้ภาษามือ สีหน้า และท่าทาง

6) การสะกดนิ้วมือ (Finger Spelling) เนื่องจากทำภาษามือไม่สามารถที่จะครอบคลุมคำศัพท์ที่มีอยู่ได้ครบเหมือนภาษาพูดโดยเฉพาะคำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ทางวิชาการ ศัพท์เทคนิคต่างๆ การสะกดนิ้วมือจึงมีความจำเป็น เพราะทำมือแต่ละท่ามีความหมายเท่ากับตัวอักษร 1 ตัว ในภาษาไทยตั้งแต่ ก-ฮ เมื่อต้องการจะสะกดคำหรือประสมอักษร ผู้พูดก็จะแสดงท่ามือของตัวอักษรและสระเหล่านั้นติดต่อกันจนครบคำศัพท์

2.4.6 วิธีการสื่อสารของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงวิธีการสื่อสารของบุคคลที่มีความพิการทางการได้ยินไว้หลากหลายวิธีดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2523) กล่าวถึงการสื่อสารของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องใช้วิธีอื่นแทนการใช้ภาษาพูดเพียงอย่างเดียวเช่นคนที่มีการได้ยินทั่วไป วิธีการสื่อสารของ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจแบ่งได้ 6 วิธี คือ 1) การพูดสำหรับผู้ที่มีสูญเสียการได้ยินไม่มากนัก หูตึงเล็กน้อยไปถึงหูตึงปานกลาง หากหูตึงมากหรือหูหนวกจะใช้วิธีสื่อสารด้วยการพูดไม่ได้ผล 2) ภาษามือ คือ ภาษาสำหรับคนหูหนวกใช้การเคลื่อนไหวมือเป็นการสื่อความหมายและถ่ายทอดอารมณ์แทนการพูด โดยแสดงสีหน้าและกิริยาท่าทางประกอบ 3) การใช้ภาษาท่าทาง หมายถึง การใช้ท่าทางที่คิดขึ้นมาเองมักเป็นโดยธรรมชาติ โดยไม่ใช้ภาษามือและไม่ใช้เสียง แต่ใช้สายตาเป็นสำคัญในการรับภาษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจและการใช้ภาษามือ 4) การสะกดนิ้วมือ คือ การที่บุคคลทำท่าด้วยนิ้วมือเป็นรูปแบบต่างๆ แทนด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตลอดจนสัญลักษณ์อื่นของภาษาประจำชาติ 5) การอ่านริมฝีปาก หมายถึง การพยายามแปลความจากการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูด และ 6) การสื่อสารรวมเป็นการใช้วิธีสื่อสารหลายวิธีรวมกันกับการพูดหรือใช้วิธีพูดรวมกับภาษามือหรือภาษาท่าทางอื่นๆ

อรนุช ลิมตศิริ (2553) กล่าวว่า เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาในการสื่อความหมายกับคนปกติและระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องด้วยตัวเอง จึงมีผู้คิดค้นวิธีสื่อความหมายขึ้นหลายวิธี ดังนี้

1) วิธีสอนพูด (Oral Method) ใช้ได้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่มากนักเหมาะสำหรับเด็กหูตึงเล็กน้อยจนถึงหูตึงปานกลาง ส่วนเด็กที่หูตึงมากหรือหูหนวกจะใช้วิธีสอนพูดไม่ได้ผล วิธีสอนพูดเพื่อจะสื่อสารกับคนปกติโดยการพูด และการอ่านคำพูด อ่านริมฝีปาก ดังนั้นทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพูดคือการดูหรือการสังเกตการอ่านริมฝีปากของผู้พูดเป็นสำคัญ การสอนควรพูดกับเด็กให้มากที่สุดและให้เด็กเห็นความสำคัญของการพูด

2) วิธีการสอนแบบใช้ภาษามือ (Sign Language) เหมาะสำหรับเด็กที่มีสูญเสียการได้ยินมากหรือหูหนวก เด็กเหล่านี้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการพูดจึงใช้ภาษามือแทน ในภาษามือ “ผู้พูด” จะใช้มือทั้งสองข้างแสดงท่าทาง หรือแสดงการวางมือในตำแหน่งต่างๆ กัน แต่ละท่าหรือตำแหน่งของมือมีความหมาย

3) การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ (Finger Spelling) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก ท่ามือแต่ละท่ามีความหมายเท่ากับตัวอักษร 1 ตัว ในภาษาไทยตั้งแต่ ก ถึง ฮ เมื่อต้องการจะสะกดหรือประสมอักษร “ผู้พูด” ก็จะแสดงท่ามือของตัวอักษรเหล่านั้นติดต่อกันจนจบคำ การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือส่วนมากใช้มือข้างเดียว และมักสะกดคำที่ไม่มีในภาษามือนั้น เช่น ชื่อคน หรือสถานที่ เป็นต้น

4) การอ่านริมฝีปาก (Lip Reading) คือ การที่ “ผู้ฟัง” พยายามเดาคำพูดโดยการสังเกตจากลักษณะการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูดเพื่อให้เข้าใจความหมายตรงกันในเรื่องที่ผู้พูดกล่าวถึง และเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำพูดได้ดียิ่งขึ้น ในบางครั้งอาจต้องสังเกตลักษณะสีหน้าท่าทาง ตลอดจนการเคลื่อนไหวมือ เท้าและลำตัวของผู้พูดด้วย การสังเกตการเคลื่อนไหวของผู้พูดประกอบการสังเกตการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก เรียกว่า การอ่านคำพูด (Speech Reading)

5) ท่าแนะคำพูด (Cued Speech) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก โดยผู้พูดจะแสดงท่าทางในลักษณะต่างๆ ประกอบคำพูดเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของการพูดได้

อย่างดียิ่งขึ้น ท่ามมือที่ใช้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่ละท่ามีความหมายเฉพาะ “ผู้พูด” จะวางมือไว้ในระดับต่ำกว่าคางเล็กน้อยไม่วางมือในตำแหน่งอื่นและใช้มือเพียงข้างเดียว

6) การสื่อสารรวม (Total Communication) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก โดยใช้วิธีสื่อสารหลายๆ วิธีรวมกับการพูด หรือใช้วิธีพูดรวมกับภาษามือ การแสดงท่าทางการแสดงความรู้สึกออกทางสีหน้าเพื่อให้ผู้ฟังเดาความหมายในการแสดงออกของ “ผู้พูด” ทำให้ “ผู้ฟัง” เข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอาจรวมถึงวิธีการอ่านริมฝีปาก ท่าแนะคำพูด การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ การอ่าน การเขียน หรือวิธีอื่นๆ ก็ได้ ดังนั้นการใช้วิธีสื่อสารรวมตั้งแต่สองวิธีขึ้นไปเรียกว่า การสื่อสารรวม ซึ่งนับว่าเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4.7 การศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1) วิวัฒนาการการศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินวิวัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 วิวัฒนาการการศึกษาผู้ที่มีความพิการทางการได้ยิน

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวก
2494 (ค.ศ. 1951)	ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกแห่งแรกของประเทศไทยที่โรงเรียนเทศบาลวัดโสมนัส
2495 (ค.ศ. 1952)	ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นเศรษฐเสถียร
2496 (ค.ศ. 1953)	มีการก่อตั้งหอพักหญิงขึ้นที่โรงเรียนเศรษฐเสถียร
2504 (ค.ศ. 1961)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆและมีการก่อสร้างหอพักนักเรียนชาย
2509 (ค.ศ. 1966)	จัดพิมพ์หนังสือภาษามือเล่มแรกขึ้นในประเทศไทย
2511 (ค.ศ. 1968)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น
2515 (ค.ศ. 1972)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา
2516 (ค.ศ. 1973)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่
2520 (ค.ศ. 1977)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี (เดิมเปิดสอนคนหูตึง)
2521 (ค.ศ. 1978)	คณะแพทยศาสตร์รามธิบดี เปิดสอนระดับปริญญาโทด้านการสอนพูด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เปิดสอนระดับปริญญาโทด้านการสอนพูดสำหรับคนหูตึง
2523 (ค.ศ. 1980)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี
2526 (ค.ศ. 1983)	สมเด็จพระเทพรัตนฯ ได้ทรงเปิดหน่วยทดลองสอนเด็กหูหนวกปฐมวัยโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สำหรับสอนและวิจัยระบบการเรียนการสอนคนหูหนวกก่อนวัยเรียน
2529 (ค.ศ. 1986)	คุณมานฟ้า สุวรรณรัตน์ ในนามสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยได้จัดทำปทานุกรมภาษามือไทยเล่มแรกขึ้น โดยคำแนะนำของนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกา

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับคนหูหนวก
2530 (ค.ศ. 1987)	เปิดสอนระดับมัธยมปลายสำหรับคนหูหนวก เป็นครั้งแรกที่โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ
2533 (ค.ศ. 1990)	มีการปรับปรุงปทานุกรมภาษามือไทย
2534 (ค.ศ. 1991)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2536 (ค.ศ. 1993)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2536 (ค.ศ. 1993)	จัดตั้งวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
2538 (ค.ศ. 1990)	ก่อตั้งโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม
2541 (ค.ศ. 1998)	เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนภาษามือไทยขึ้นเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
2543 (ค.ศ. 2000)	เปิดสอนระดับปริญญาตรีสำหรับคนหูหนวกเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่มา : Branson, J. Don, M. and Sri-on, J. (2005)

จากตาราง พบว่า ประเทศไทยมีวิวัฒนาการการศึกษาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2494 จนถึงปัจจุบัน 61 ปี โดยเริ่มมีการก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกแห่งแรกที่โรงเรียนเทศบาล วัดโสมนัส ต่อจากนั้นมีการจัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทางเพิ่มขึ้นอีกจนกระทั่งใน พ.ศ. 2511 มีอยู่ 20 แห่ง การเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ได้แก่ พ.ศ. 2515 นำระบบ Total Communication (TC) มาใช้ในการเรียนการสอน พ.ศ. 2521 คณะแพทยศาสตร์รามธิบดีเปิดสอนระดับปริญญาโทด้านการสอนพูด และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เปิดสอนระดับปริญญาโท สาขาการสอนผู้บกพร่องทางการได้ยิน พ.ศ. 2529 มีการจัดทำปทานุกรมภาษามือขึ้นเป็นเล่มแรก พ.ศ. 2536 จัดตั้งวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2541 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนภาษามือไทยรุ่นแรก และ พ.ศ. 2543 เปิดสอนระดับปริญญาตรี สำหรับผู้พิการทางการได้ยินและเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาวิชาล่าม (ภาษามือไทย) ขึ้นเป็นครั้งแรกในวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

2) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลักสูตรการสอนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนโสตศึกษาเป็นหลักสูตรแกนกลางเช่นเดียวกับที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลโดยทั่วไป โดยที่รัฐกำหนดให้ใช้หลักสูตรแกนกลางร้อยละ 70 และอีกร้อยละ 30 เป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนโสตศึกษาแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและศักยภาพของนักเรียนของตน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีข้อจำกัดและปัญหาทางการพูด เด็กอาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด มีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา ปัญหาทางภาษาของเด็กคล้ายคลึงกับปัญหาในการพูด นั่นคือ เด็กยังสูญเสียการได้ยินมากเท่าใดยังมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น ปัญหาการสื่อสารกับผู้อื่นถือเป็นปัญหาหลักของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนี้ ดังนั้น หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนควรครอบคลุม การฝึกฟัง

การฝึกสายตา การฝึกทักษะทางการพูด การฝึกทักษะทางภาษา โดยกระทำเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่ายส่วนเนื้อหาวิชาต่างๆ ควรครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติแต่วิธีสอนตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์อาจแตกต่างหรือมีเพิ่มเติมจากที่มีใช้สำหรับเด็กปกติ ส่วนสิ่งที่จะขาดไม่ได้ที่จะต้องกำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การฝึกอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการฝึกอาชีพเบื้องต้น ซึ่งอาจเปิดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกให้เด็กเรียนก็ได้ (ผดุง อารยะวิญญู : 2542)

2.5 เทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มีการพัฒนาขึ้นครั้งแรกระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939-1945) โดยนำมาใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรายการวิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศในช่วงนั้น พอสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ศ. 1946 ได้มีการนำมาใช้ในกลุ่มที่ทำงานทางด้านสังคมศาสตร์ (Social Sciences) มีลักษณะเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาที่มีการกำหนดหัวข้อเฉพาะบางประเด็นของผู้จัด (Organizer) โดยกลุ่มคนที่เข้าร่วมประมาณ 8-10 คน ซึ่งเรียกว่า เป็น Participants หรือ Respondents โดยผู้ที่เข้าร่วมการทำ Focus Group จะได้รับการคัดเลือก (Screen) ตามเงื่อนไขอย่างดี (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559)

2.5.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (2559) ได้ให้ความหมายของการสนทนากลุ่มไว้ว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึงการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6-10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็กๆ มักใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีที่ต้องการได้ข้อมูลจากการพิจารณากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาผู้ที่ใช้ในการทำสนทนา

กลุ่มจะเป็นบุคคลที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยปกติจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-12 คน หากใช้จำนวนน้อยกว่า 8 คน จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่เป็นตัวแทน แต่ถ้าใช้มากกว่า 12 คน จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงาน

เกษมสิงห์ เพ็องฟู และคณะ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสนทนากลุ่ม คือ การที่จัดให้มีกลุ่มคนที่เป็นผู้รู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ หรือ คุณลักษณะภูมิหลังต่างๆ ที่ใกล้เคียงกันที่สุด และคาดว่าเป็นกลุ่มที่สามารถตอบประเด็นคำถาม ที่นักวิจัยสนใจได้ดีที่สุด มีสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่ม มีจำนวน 7-8 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะโต้ตอบและโต้แย้งกันดีที่สุดในก่อให้เกิดการสนทนาที่เปิดกว้างที่จะให้ทุกคนไม่อายคน วิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด ส่วนในกรณีที่มีสมาชิก 9-12 คน ซึ่งเป็นกลุ่ม

ใหญ่วงสนทนาอาจจะมีการแบ่งกลุ่มย่อย หันหน้าเข้าสนทนากันเอง แต่ในกรณีนี้อาจจะลำบากในการนั่งสนทนาเป็นกลุ่ม และยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาหรือวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7-8 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

2.5.2 หลักการของการสนทนากลุ่ม

วิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากนักมาร่วมวงสนทนากัน เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่น่าสนใจศึกษาในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7-12 คน ที่มีลักษณะบางประการ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินการรายการ มีผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป (กรมการพัฒนาชุมชน : 2559)

ลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ขนาดสมาชิกที่เหมาะสมคือ 6-12 คน ที่ไม่รู้จักมาก่อน เลือกมาเพราะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับประเด็นสนทนา กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า ว่าใคร สัมภาษณ์ประเด็นอะไร

1) หัวใจสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ

- 1.1) ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)
- 1.2) ผู้จดบันทึก (Note taker)
- 1.3) เอกพันธ์ (Homogeneous members) ลักษณะคล้ายคลึงกันของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนา อาทิ เพศ เชื้อชาติ อายุ อาชีพ สถานะภาพสมรส
- 1.4) แต่ละหัวข้อคำถามควรถามอย่างน้อย 2 กลุ่ม (At Least Two Group for Each Type of Respondent Interviewed)

1.5) ข้อมูลควรวิเคราะห์โดยกลุ่ม (Data Should be Analyzed by Group)

2) องค์ประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม

- 2.1) ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator / Researcher)
- 2.2) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ทำแผนผังเลขที่นั่ง จัดเฉพาะคำตั้นๆ ของผู้สนทนา สถานที่ (Location)
- 2.3) อุปกรณ์ (Instrument – Tape Recorder)
- 2.4) ระยะเวลา (Duration) ไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง
- 2.5) แนวคำถาม
- 2.6) เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว (เล็กน้อย)

3) ประโยชน์ของการจัดการสนทนากลุ่ม

3.1) ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม

3.2) ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ

3.3) ใช้ในการกำหนดคำถามต่างๆที่ใช้ในแบบสอบถาม

3.4) ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้นักวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.5) ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ

4) ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

4.1) กำหนดวัตถุประสงค์ (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.3) รวบรวมที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ของผู้ร่วมงาน (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.4) ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.5) วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.6) ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่วไป เบาๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวก เข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงจบลงด้วยคำถามเบาๆอีกครั้ง หนึ่ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจ เต็มคำถามเสริมเข้าไปแต่ต้องเป็นคำถามสั้นๆอาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมา ก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างการสนทนา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.7) ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.8) ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note taker) (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.9) ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนา และควบคุมเกมได้เป็นอย่างดีให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด Moderator จะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด Moderator ที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

4.10) ผู้จดบันทึก (Note taker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

4.11) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

4.12) คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา และจัดทำบัตรเชิญส่งให้ผู้ร่วมสนทนา (3-4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.13) โทรศัพท์เพื่อติดตามผลและส่งบัตรเชิญให้ผู้ร่วมงาน (3-4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4.14) การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป ถ่าน สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

4.15) แจกสถานที่ให้ผู้ร่วมงานทราบล่วงหน้า 2 วัน

4.16) จัดกลุ่มสนทนา และหลังการสนทนากลุ่มควรส่งจดหมายขอบคุณผู้ร่วมงานด้วย

5) ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความคิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

2) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าจะให้ดีควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลายๆคนเพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

3) การเขียนรายงานการวิจัยควรเริ่มต้นโดยการเขียนเค้าโครงเรื่องก่อน แล้วเขียนผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของแนวคำถามโดยพรรณนาในเชิงอธิบาย

6) การดำเนินงานการสนทนากลุ่ม

1) แนะนำตนเองและทีมงาน ประกอบด้วยพิธีกร ผู้จดบันทึก และผู้บริการทั่วไป โดยปกติไม่ควรให้มีผู้สังเกตการณ์ อาจมีผลต่อการแสดงออก

2) อธิบายถึงจุดมุ่งหมายในการทำสนทนากลุ่ม วัตถุประสงค์ของการศึกษา

3) เริ่มเกริ่นด้วยคำถามอุ่นเครื่องสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง

4) เมื่อเริ่มคุ้นเคย เริ่มคำถามในแนวการสนทนาที่จัดเตรียมไว้ทั้งช่วงให้มีการถกประเด็น และได้แย้งกันให้พอสมควร

5) สร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ควบคุมเกมไม่ให้หยุดนิ่ง อย่าซักคนใดคนหนึ่งมากเกินไป คำถามที่ถามไม่ควรถามคนเดียว อย่าซักรายตัว

6) ในการนั่งสนทนา พยายามอย่าให้เกิดการข่มทางความคิด หรือชักนำผู้อื่นให้เห็นคล้ายตามผู้ที่พูดเก่ง (Dominate) สร้างบรรยากาศให้คนที่ไม่ค่อยพูดแสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

7) พิธีกรควรเป็นคนพูดเก่งซักเก่ง มีพรสวรรค์ในการพูดคุย จังหวะการถามดี ถามซ้ำๆ ละเอียด ควรมีการพูดแทรกตลกอย่างเหมาะสมด้วย และในการสนทนากลุ่มยังมีปัจจัยที่จำเป็นดังนี้

7.1) กระดาษสำหรับจดบันทึกและดินสอ

7.2) ชาร์ตหรือกระดานดำ

7.3) บทสคริปการสนทนากลุ่ม

7.4) รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

7.5) ผู้จัดบันทึกการสนทนา

7.6) เครื่องบันทึกเสียง

7.7) ป้ายชื่อ

7.8) การสร้างบรรยากาศให้สดชื่น

7.9) นาฬิกาจับเวลา

7) ข้อดีของการจัดการสนทนากลุ่ม

1) ผู้เก็บข้อมูล เป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี

2) เป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะกลุ่มมากกว่าการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว

3) ให้มีปฏิริยาโต้ตอบกันได้

4) บรรยากาศของการคุยกันเป็นกลุ่มจะช่วยลดความกลัวที่จะแสดงความคิดเห็น

ส่วนตัว

5) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย ท่าง่าย ประเด็นปัญหาที่ Controversial (ขัดแย้งกัน) / Sensitive (ไวต่อความรู้สึก) สามารถใช้ได้ดี ให้ความยืดหยุ่นในการค้นหาประเด็นหรือสืบค้นลึกในข้อมูลบางอย่าง ข้อมูลมีชีวิตชีวา

8) ข้อจำกัดในการสนทนากลุ่ม

1) ถ้าในการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนาเพียงไม่กี่คนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ข้อมูล ที่ได้เป็นเพียงความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องระวังไม่ให้มีการผูกขาดการสนทนาขึ้น

2) พฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในชุมชนอาจไม่ได้รับการเปิดเผยในกลุ่มสนทนา ในกรณีนี้ใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวจะดีกว่า

3) ถ้าผู้ดำเนินในการสนทนาคุมเกมไม่ได้ การสนทนากลุ่มจะไม่ราบรื่น

9) คุณสมบัติของผู้ดำเนินการกลุ่มสนทนา

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2554) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ดำเนินการกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ ว่าการจัดสนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะจะประสบความสำเร็จ หรือไม่นั้น มีกุญแจสำคัญอยู่ที่ความสามารถของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) คุณสมบัติที่ดีที่จะทำให้การจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนบุคคล และคุณสมบัติเชิงวิชาชีพ

คุณสมบัติส่วนบุคคล ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะที่ประสบความสำเร็จมักมีคุณสมบัติดังนี้ คือ

9.1 มีความอดุสาหะไม่กลัวงานหนัก ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ มักจะต้องเป็นผู้อุทิศเวลาในการทำงาน บางที่ต้องทำงานในชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานและทำงานในสภาพที่มีความกดดันได้ บางครั้งต้องดำเนินการจัดกลุ่มในเวลาหลังเลิกงานจนถึงตีก็ตื่น ในกรณีที่สมาชิกในกลุ่มมีงานประจำในตอนกลางวัน หรืออาจจะต้องเดินทางไปในที่ทุรกันดารหรือมีความ

ยากลำบาก เช่น บนดอยสูง หรือในเรือนจำ หรือในห้องขัง เป็นต้น นักวิจัยที่ใช้การจัดสนทนากลุ่ม ประเด็นเฉพาะ จำเป็นต้องทำงานได้ในทุกสภาพ และไม่สามารถเลือกได้ว่าจะจัดกลุ่มเฉพาะในวันเวลา ราชการเท่านั้น

9.2) มีความสามารถกระตุ้นแรงจูงใจของตนเองได้ ผู้จัดและดำเนินการกลุ่มสนทนา ประเด็นเฉพาะในต่างประเทศ มักทำงานอิสระเป็นรับช่วงมาจากบริษัทวิจัยด้านการตลาดขนาดใหญ่ ผู้จัดการสนทนากลุ่มจำเป็นต้องมีแรงขับจากภายในของตนเองและมีความมุ่งมั่นจริงจังที่จะจัดการ สนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ค่าตอบแทนอาจจะมีความสำคัญ แต่สิ่งที่มี ความสำคัญยิ่งกว่าคือความพึงพอใจที่ภารกิจของตนบรรลุผลสำเร็จอย่างที่ต้องการ สำหรับในประเทศไทย การเป็นผู้จัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะยังไม่ได้พัฒนาเป็นอาชีพเช่นในสหรัฐอเมริกา ทว่านักวิจัย ที่ใช้การสนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะก็พึงมีคุณสมบัติของการจูงใจตนเอง เพราะจะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มี คุณภาพเพียงพอสำหรับการนำไปวิเคราะห์

9.3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง บริษัทผู้ว่าจ้างให้นักวิจัยหรือผู้ดำเนินการจัดกลุ่ม สนทนาประเด็นเฉพาะดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มีความคาดหวังว่านักวิจัยหรือผู้จัด กลุ่มสนทนาต้องมีความสามารถในระดับมีอาชีพ ดังนั้น นักวิจัยหรือผู้จัดการสนทนากลุ่มต้อง สามารถให้ความคิดเห็นอย่างที่ทำให้บริษัทมีความมั่นใจ ในประเทศไทยความเชื่อมั่นในตนเองของ นักวิจัยมีความสำคัญ ทว่าไม่จำเป็นต้องแสดงออกอย่างอหังการ นักวิจัยสามารถแสดงความเชื่อมั่นใน กลุ่มด้วยความเป็นมิตร ถ่อมตนถ่อมใจ ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถไว้วางใจและเต็มใจให้ข้อมูลและ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

9.4) มีการเรียนรู้ที่รวดเร็ว นักวิจัยและผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะควร มีความสามารถในการเรียนรู้ที่รวดเร็ว เพราะในสถานการณ์กลุ่มเป็นสถานการณ์ที่สดและมีพลวัต การเรียนรู้ที่รวดเร็วทำให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้เร็ว ทำให้สามารถป้องกันปัญหาหรือควบคุม บรรยากาศและทิศทางของกลุ่ม ไม่ให้เตลิดออกไปอย่างไร้ทิศทางได้

9.5) มีท่าทีที่เป็นมิตรและสามารถสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นได้ นักวิจัยหรือ ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ ควรจะมีคุณสมบัติพื้นฐานคือเป็นมิตรกับผู้คนได้ง่าย บ่อยครั้งที่ นักวิจัยพบว่า ไม่ได้รู้จักกับสมาชิกกลุ่มมาก่อนล่วงหน้า ดังนั้น ในเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง นักวิจัยจะต้องให้ได้ข้อมูล ซึ่งถ้าไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักวิจัยหรือผู้จัดกลุ่ม สมาชิกอาจจะไม่บอก ข้อมูลที่สำคัญหรือข้อมูลในระดับลึก การสร้างสัมพันธภาพได้อย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่ช่วยได้อย่างมาก และแม้ว่าจะไม่มีเวลามากนักที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดี นักวิจัยก็ต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่มาจาก ความจริงใจ โดยไม่มีข้อยกเว้น

9.6) มีทักษะการฟังที่ดี นักวิจัยหรือผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะต้อง “ฟังเป็น” หรือ “เป็นผู้ฟังที่ดี” หรือ “ฟังมากกว่าพูด” นักวิจัยหรือผู้จัดกลุ่มสนทนาจะต้องพูดให้ น้อยกว่าสมาชิกในกลุ่มโดยเปรียบเทียบ ยิ่งนักวิจัยหรือผู้จัดสนทนากลุ่มสามารถกระตุ้นให้สมาชิกพูด อภิปราย สนทนาและซักถามกันเองได้มากเท่าใด เราก็จะได้ข้อมูลมาก สมบูรณ์ และเป็นข้อมูลที่มี คุณค่าต่อการวิเคราะห์และต่อผลการวิจัยมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การฟังของนักวิจัยหรือผู้จัดกลุ่มสนทนา

ต้องเป็นการฟังที่มีทักษะอย่างยิ่ง เราต้องสามารถพูดกระตุ้นสมาชิกและกลุ่ม สังเกตพลวัตรในกลุ่ม พร้อมๆ กับจดจำประเด็นที่แต่ละคนพูด เพื่อนำกลับมาถามกลับอีกภายหลัง เพราะฉะนั้น เราจำเป็นต้องใช้สมาธิมากพอสมควร เพราะต้องคิด วิเคราะห์ จดจำ สังเกตไปในขณะฟัง (และพูดบ้าง) ถึงสามหรือสี่ ประเด็นในวินาทีเดียวกัน การที่มีนักวิจัยผู้ช่วย หรือผู้ช่วยเก็บข้อมูล อาจจะเป็นประโยชน์ในการช่วย ฟัง อย่างไรก็ตาม ควรมีการวางแผนและนัดแนะกับผู้ช่วยวิจัยหรือนักวิจัยท่านอื่นให้ชัดเจน มิฉะนั้น ผู้ช่วยนักวิจัยอาจจะเป็นผู้พูดมากกว่าสมาชิก หรือไม่ได้ช่วยสังเกต จดจำ หรือควบคุมประเด็นที่เรา ต้องการเท่าที่ควร

9.7) มีความจำที่ดีและมีสมาธิที่นิ่ง สืบเนื่องจากการฟังดังข้างต้น นักวิจัยหรือ ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนานอกจากการใช้ผู้ช่วยวิจัย หรือผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว อาจจะต้องใช้ เทปบันทึกเสียง หรือวีดิทัศน์บันทึกภาพและเสียง ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงบรรยากาศของกลุ่มด้วย ใน ประเด็นเฉพาะที่มีความเสี่ยงหรือละเอียดอ่อนมาก การบันทึกเสียงหรือบันทึกภาพอาจจะทำให้เกิด บรรยากาศที่เกร็งหรือสมาชิกกลัวที่จะเปิดเผยข้อมูล ทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอ ประการที่ สำคัญที่สุด การใช้อุปกรณ์ แม้เพียงกระดาษจดบันทึกต้องขออนุญาตและได้รับการยินยอมจากสมาชิก กลุ่มเสียก่อน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิรัชยุทธ บุญมา (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาตามแนวมนุษยนิยมแนวใหม่ พบว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมใหม่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน อย่างพร้อมเพียงกัน ด้านหลักสูตร เน้นการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งวัฒนธรรมตะวันตกและ วัฒนธรรมตะวันออก ด้านบทบาทผู้สอน คือ เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนด้วยความ สนุกสนานและความรักความเมตตา ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนด้านบทบาทผู้เรียน ผู้เรียนเป็น แบบอย่างของคนรุ่นใหม่ให้กับสังคม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้น การมี ปฏิบัติได้ต่อกันและกัน ด้านการประเมินผล สังเกตจากพฤติกรรม ความคิดเห็นที่แสดงออกต่อสังคม ความพึงพอใจในการเรียนและร่วมประเมินผลในกระบวนการเรียนตามความสามารถของแต่ละคน

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนร่วมแบบรวมพลัง : การพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า สาระสำคัญของรูปแบบ การจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลังคือ 1) ปรัชญา และหลักการเด็กพิการ ทุกคนเรียนรู้ได้, มีสิทธิที่จะเรียน , ควรต้องได้รับการฟื้นฟูเร็วที่สุด, ควรได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเฉพาะตัว และควรมีการรวมพลัง จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 2) นโยบาย การระดมกำลัง และทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมมาใช้ประโยชน์ในการจัด การศึกษาสำหรับเด็กพิการเพื่อให้เด็กพิการได้รับสิทธิในการศึกษาทุกด้านเท่าเทียมกับเด็กปกติ 3) เป้าหมายเด็กพิการในวัยเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายประมาณ 800,000 คนทั่วประเทศต้องได้รับ การศึกษาตามรูปแบบการเรียนร่วมแบบรวมพลัง เด็กทั้งเด็กปกติปละเด็กพิการทุกคนเข้าใจและมี ทักษะที่ดีต่อกัน ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมและมีความเข้าใจเด็กพิการมากขึ้น 4) โครงสร้างและ หน้าที่องค์กร ยังคงใช้โครงสร้างและหน้าที่องค์กรเดิม รวมทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร แต่ควรมี

บุคคลหรือหน่วยงานเป็นแกนกลางทำหน้าที่ประสานงาน 5) วิธีการต้องจัดให้เด็กพิการได้เรียนในสภาพปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ต้องให้การศึกษาและการฟื้นฟูทุกด้านทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ สังคม และจิตใจ รวมทั้งให้การศึกษาให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กพิการ เน้นการทำงานเป็นทีมจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6) การประเมินผลการปฏิบัติงานใช้การประเมินตนเองโดยทีมงานเพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยที่จะนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

พร ศรียมก (2545) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาควรมีองค์ประกอบดังนี้ นโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรและเนื้อหา สื่อการเรียนการสอน หน่วยงานรับผิดชอบ การจัดการศึกษาและการกำกับดูแลและประเมินผลโครงการ

อมราภรณ์ หมีบาน (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพแบบอเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพพยาบาล ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพแบบอเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพพยาบาล มีองค์ประกอบสำคัญหลัก ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) การบริหารจัดการและควบคุมคุณภาพ 3) เนื้อหารายวิชาและหลักสูตร 4) การบริหารจัดการเรียนรู้ 5) การจัดการเรียนการสอน และ 6) การประเมินผลการเรียนการสอน

อรุณี หงส์ศิริวัฒน์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถสูง ตามทฤษฎีหุบปัญหาของการ์ดเนอร์ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาประกอบไปด้วย 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) การบริหารจัดการ 3) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) กิจกรรมหอพักแบบศูนย์การเรียนรู้

สุภาพร ชินชัย (2551) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยที่ได้มีดังนี้ 1) โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของการขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทมีความบกพร่องทางการเรียนรู้และสมาธิสั้นชนิดปกติ ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาคัดกรองตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิดค้นหาปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็นโครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้สีกและการใช้กล้ามเนื้อ

ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินโครงการทุกโครงการมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการดำเนินงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่างๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน 4) ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษาคือ APACP Model

จิตประภา ศรีอ่อนและคณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน กรณีศึกษา : สถานศึกษาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน (โรงเรียนโสตศึกษา) ผลการศึกษาพบว่า 1) การให้ความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนโสตศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ (Subject Centered) และกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การให้ความรู้ด้านสุขภาพในโรงเรียนโสตศึกษาผ่านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมหรือโครงการด้านสุขภาพ จากเครือข่ายด้านสุขภาพเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป 3) สื่อการเรียนการสอนความรู้ด้านสุขภาพมีข้อจำกัดทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ขาดแคลนสื่อด้านสุขภาพเฉพาะกลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน ที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน 4) นักเรียนผู้พิการทางการได้ยินมีปัญหาด้านความสามารถรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก สาเหตุจากตัวนักเรียน ครูผู้สอน การสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพมีสาเหตุจากปัญหาเรื่องการสื่อสาร การอ่านและการเขียนภาษาไทยไม่คล่อง และการขาดแคลนสื่อพิเศษเฉพาะกลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน 6) สื่อการเรียนการสอนด้านสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการทางการได้ยินควรจะเป็นสื่อพิเศษที่จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนหูหนวกที่ใช้ภาษามือเป็นภาษาในการสื่อสาร ใช้ตาเป็นช่องทางในการรับรู้ผ่านภาษามือ และการมีข้อจำกัดในการอ่าน และการเขียนภาษาไทย และ 7) บทเรียนที่นำไปใช้ในการทดลองสอนในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ดี ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 79.25) สามารถนำไปเป็นโครงการนำร่อง เพื่อการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินที่เหมาะสม สามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็น และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนหูหนวกรวมทั้งสามารถสร้างผู้นำคนพิการทางการได้ยินด้านสุขภาพได้

กิ่งเพชร ส่งเสริม (2552) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น ที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 2) การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน

โรงเรียนประถมศึกษา 2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการใช้รูปแบบจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น 2.1.1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นเด็กปกติ พบว่า มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองและมีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2.1.2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่ามีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองและมีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2.1.3) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ระดับ 1) พบว่าเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์จะมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี 2.1.4) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) พบว่าเด็กปกติมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์จะมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเทียบกับเกณฑ์มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ 2.2) ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า ครู ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบในแต่ละด้านและรวมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบทุกข้อความและโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด

โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช (2556) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือก มี 4 รูปแบบ คือสถานศึกษารูปแบบพิเศษ นวัตกรรมการศึกษา การจัดโปรแกรมพิเศษ และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ด้านหลักสูตร มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาการ การสร้างทักษะและการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการบำบัดรักษา ด้านหลักการสำคัญ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นรายบุคคล กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง การสร้างการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การกระจายโอกาสทางการศึกษา การร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 2) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาทางเลือก ประกอบด้วย สภาพการจัดการศึกษา 7 ประการ ดังนี้ 2.1) การบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการระดับประเทศ และระดับหน่วยงาน 2.2) การสนับสนุนในด้านนโยบาย วิชาการและทรัพยากร 2.3) นวัตกรรมการสอนแบบสองภาษาสำหรับเด็กหูหนวกตามแนวการศึกษา วอลดอร์ฟ 2.4) การฝึกอบรมครูที่เป็นระบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ 2.5) เครือข่ายการดำเนินงานในรูปแบบการมี

ส่วนร่วม 2.6) การนิเทศ กำกับและติดตามที่เป็นระบบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องโดยใช้เทคนิค การนิเทศแบบเยี่ยมชั้นเรียน และการนิเทศแบบ Mentoring และ 2.7) การวิจัยประเมินผลมีการวิจัยประเมินผลทุกระยะทั้งระดับโรงเรียน ระดับโครงการ มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย และสภาพปัญหา อัตรากำลังครูและงบประมาณดำเนินงานมีไม่เพียงพอ ความรู้และความสามารถของครูยังไม่พอนักเรียนมีความพิการซ้ำซ้อน และ 3) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า AVS Model ประกอบด้วยแนวการเรียนรู้ที่มีลักษณะยืดหยุ่น มีความเป็นอิสระและมีการบูรณาการเนื้อหา 3 ส่วนเข้าด้วยกัน ดังนี้ ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางอาชีพ และทักษะทางสังคม โดยมีบริการสนับสนุน 6 บริการ ได้แก่ 3.1) การให้คำปรึกษา 3.2) การสนับสนุนการเรียนรู้ 3.3) การสอนและการเรียนรู้ 3.4) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 3.5) การบริการพิเศษ และ 3.6) การนิเทศ กำกับและติดตาม ทั้งนี้ต้องมีทัศนคติที่ดีและได้รับความร่วมมือ จากภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ ความรู้ ความเข้มแข็ง ความร่วมมือและความซื่อ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสงขลา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวน 12 คน ครูผู้สอน คนพิการ และผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา จำนวน 8 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยผู้แทนจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และสมาคมคนหูหนวกจังหวัดสงขลา ได้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือวารสารวิชาการ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ TCI, Scopus และ SIS เป็นต้น โดยนำเนื้อหาพัฒนาเป็นประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีตัวอย่างประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป

1.1) นักเรียน เรียนอยู่ชั้นอะไร เพื่อนนักเรียนในห้องมีกี่คน แบ่งเป็นชายกี่คน หญิงกี่คน

1.2) นักเรียนช่วยเล่าประสบการณ์ในการมาเรียนที่นี่ได้อย่างไร ตั้งแต่เริ่มสมัครจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบ

2.1) นักเรียนทราบหรือไม่ว่าตนเองได้รับการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นอย่างไร

2.2) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร

2.3) นักเรียนมีปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับวิธีสอน หรือเนื้อหาการเรียนการสอน หรือการสื่อสาร อะไรบ้าง อย่างไร

2.4) นักเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องใดบ้าง อย่างไร โปรดอธิบาย

3.2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของประเด็นต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ ด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน และด้านหลักสูตรและการสอน โดยผลการตรวจสอบความตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกข้อคำถามมีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ : 2550) และมีการปรับแก้ภาษาและข้อความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิโดยคงความหมายของข้อคำถามเดิม ทั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจและชัดเจนในข้อคำถามมากยิ่งขึ้น

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 **ขั้นตอนที่ 1** การสัมภาษณ์นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วยแบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทีละคนด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) นักเรียนจำนวน 12 คน ผ่านล่ามภาษามือ นอกจากนั้นยังสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้บริหาร จำนวน 8 คน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นด้วย โดยการสัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่มจะต้องขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสนทนา

3.3.2 **ขั้นตอนที่ 2** การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็น “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยผู้แทนจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และสมาคมคนหูหนวก จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการ (Moderator) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้มีส่วนร่วมในการระดมสมอง (Brainstorming) ร่วมกันในการสนทนากลุ่ม

ดังกล่าวมีการจัดล่ามภาษามือ จำนวน 2 คน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสารให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและรับรู้ข้อเสนอในประเด็นต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการสนทนากลุ่ม และจะต้องขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสนทนากลุ่มด้วย โดยมีตัวอย่างประเด็นในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรมีลักษณะเป็นอย่างไรในหัวข้อย่อย ต่อไปนี้

- 1) หลักสูตร ควรเป็นอย่างไร
- 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรเป็นอย่างไร
- 3) สื่อการสอน ควรเป็นอย่างไร
- 4) การวัดและประเมินผล ควรเป็นอย่างไร

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จากแหล่งบุคคลหลายกลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ครูผู้สอน และผู้บริหาร สำหรับการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ในประเด็นสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และการสนทนากลุ่มผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจับใจความสำคัญและสร้างข้อสรุปร่วมกันในประเด็นแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นอกจากนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในรูปแบบการบรรยายเป็นข้อความ และการอ้างอิงข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ (ผู้วิจัยจะไม่ระบุชื่อจริงแต่จะระบุนามแฝงแทน)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน” ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหา การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนคนพิการ จำนวน 8 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75 และที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และที่มีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.50 มากที่สุด และที่เหลือมีประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.50 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	8	100.00
ชาย	2	25.00
หญิง	6	75.00
ประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	8	100.00
น้อยกว่า 1 ปี	5	62.50
1 - 3 ปี	3	37.50

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 12 คน ที่ศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษาออกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสงขลา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58 ส่วนที่เหลือกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ตามลำดับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	12	100.00
ชาย	3	25.00
หญิง	9	75.00
ระดับที่กำลังศึกษาอยู่	12	100.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	42.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	58.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยของนำเสนอสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1.1 ด้านหลักสูตร

หลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ประกอบด้วย 1. สาระทักษะการเรียนรู้ 2. สาระความรู้พื้นฐาน 3. สาระการประกอบอาชีพ 4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต และ 5. สาระการพัฒนาสังคม โดยหลักสูตรดังกล่าวไม่มีการปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ความสอดคล้อง และเหมาะสม ตรงตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นหลักสูตรเดียวกันกับนักเรียนทั่วไป ใช้ระยะเวลาในการเรียนทั้งหมด 2 ปี 4 ภาคเรียน แบ่งออกเป็นระบบประถมศึกษา 56 หน่วยกิต และระดับมัธยม 76 หน่วยกิต

“...หลักสูตรมันไม่มีเฉพาะของคนพิการ เราใช้หลักสูตรคนปกติ...”

“...ใช้หลักสูตรเดียวกันหมด แต่มาปรับการเรียนรู้ของเด็ก ความยากง่ายของเนื้อหาเท่านั้นเอง...”

“...ใช้หลักสูตรพื้นฐานเลย ไม่ได้มีแยกเฉพาะความพิการ...”

“...ใช้หลักสูตรปกติของ กศน.ในการเรียนการสอน เพราะเขาเรียนได้ แต่ความยากง่ายในการสอนและกิจกรรมที่จัดก็ปรับให้เข้ากับการเรียนรู้ของเขา...”

2.1.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใน 1 วิชา จะใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ สามารถแบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษา จะเรียนทุกๆ วันอังคาร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะเรียนทุกๆ วันพฤหัสบดี แต่สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ทำงานแล้วจะเรียนทุกๆ วันอาทิตย์ ซึ่งสามารถมาเรียนได้ทุกระดับ วิธีการสอนส่วนใหญ่ครูจะให้นักเรียนลอกตามกระดาน ไม่มีการอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาด้วยภาษามือ มีการสั่งการบ้านให้นักเรียนเอากลับไปทำที่บ้าน และมีการทำแบบฝึกหัด

“...สอน 3 สัปดาห์ แล้วก็แต่ละคนก็คือ บางคนเขาก็ภาษามือได้บ้างไม่ได้บ้าง บางคนก็ไม่ได้เลยก็คือจะแยกวัน...”

“...เอาหนังสือให้ลอก และนำกลับไปทำที่บ้านเป็นการบ้าน ครูไม่อธิบาย...”

“...เราก็อ่านปกติ มีการทำแบบฝึกหัด เดี่ยวพอเด็กเครียดเราก็อธิบาย...”

“...จะเป็นการจดจากกระดาน และทำรายงาน ลอกตามหนังสือ...”

2.1.3 ด้านสื่อการสอน

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ผู้สอนจัดให้มีสื่อประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หนังสือเรียนประจำวิชา เพื่อใช้อ่านประกอบการเรียน การสอน วิดิทัศน์ที่มีจอล่ามภาษามือของกรมเทคโนโลยีการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สื่อ CAI คอมพิวเตอร์ และรูปภาพประกอบ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

“...ใช้สื่อแผ่นซีดี ของกรมเทคโนโลยี เขาจะผลิตมา...”

“...แต่เราจะเอาสื่อเสริมพวกภาพ หรืออะไรอย่างนี้มา มีบ้างเปิดอะไรให้เขาดู...”

“...ก็ต้องใช้สื่อมากกว่านั่งอ่านให้เด็กฟัง ใช้สื่อ CAI คอมพิวเตอร์...”

2.1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินใช้ วิธีการเหมือนกันกับนักเรียนทั่วไป คือ มีการสอบ ทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาค คะแนนเก็บ จากการเข้าชั้นเรียน การทำรายงาน และกิจกรรมในชั้นเรียน แต่สิ่งที่ต่างก็คือ นักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการได้ยินต่างจากนักเรียนทั่วไป คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีกิจกรรม พัฒนาชีวิต ซึ่งนักเรียนต้องเข้าเรียนทุกคนให้ครบคนละ 200 ชั่วโมง จึงจะสามารถจบการศึกษาในภาค การศึกษานั้นๆ ได้

“...วิธีการก็คือการทำรายงานส่ง การมาเรียน สอบเก็บคะแนน และก็สอบปลายภาค...”

“...ก็คือ กพช.เนี่ยจะเป็นส่วนหนึ่ง กพช. ต้องครบ 200 ชั่วโมง...”

“...วัดผล ประเมินผล ก็ใช้แบบเดียวกันทั้งสถานศึกษา...”

“...ข้อสอบยากมาก มั่วไปไม่รู้ถูกหรือผิด ไม่มีภาษามือ...”

“...เพราะว่าเหมือนเวลาสอบ เกณฑ์จะใช้เกณฑ์เดียวกัน...”

2.2 ปัญหาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินผู้วิจัยของนำเสนอปัญหาของการจัดการศึกษานอกระบบเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.2.1 ด้านหลักสูตร

เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรเดียวที่ใช้ร่วมกับ นักเรียนทั่วไปทั้งประเทศ ไม่ได้แยกเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื้อหา

บางอย่างยากเกินไปไม่สามารถสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ บางอย่างก็ไม่จำเป็นที่จะสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้สอนต้องปรับเนื้อหาหรือตัดเนื้อหาที่จะสอนเองให้ตรงกับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละบุคคล เพราะไม่มีหลักสูตรเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำคะแนนได้น้อยทำให้ภาพรวมเกรดเฉลี่ย กศน.อำเภอเมืองลดลง

“...เพราะว่าเราใช้หลักสูตรกลาง ใช้หลักสูตรพื้นฐานอย่างเดียว มันไม่ได้ตอบสนองทุกกลุ่ม...”

“...เราหนักใจมากในเรื่องของหลักสูตรมากกว่า เพราะเราใช้หลักสูตรเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ...”

“...หลักสูตรให้จัดไปเฉพาะเลยละ ตอนนี่ใช้หลักสูตรของเด็กปกติเราก็ต้องมาดึงเนื้อหาออก...”

“...บางทีเด็กเข้าสอบ เด็กทำคะแนนสอบได้น้อยกว่าเด็กปกติก็จะทำให้ภาพรวมของกศน.อำเภอเมือง คือเกรดเฉลี่ยลดลง...”

2.2.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาลักษณะสองประการ คือ ประการแรก การสื่อสาร การสื่อสารกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากผู้สอนมีทักษะด้านการสื่อสารด้วยภาษามือไทยไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถสนทนา และอธิบายเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ เป็นภาษามือไทยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าใจได้ ส่วนใหญ่จะให้การสื่อสารโดยการเขียนภาษาไทยเป็นประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถเข้าใจได้ และประการที่สอง ความสามารถทางภาษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนใหญ่มีความสามารถทางภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียนไม่เหมาะสมกับระดับและวัยเดียวกัน เมื่อเทียบกันนักเรียนทั่วไป ซึ่งปัญหาความสามารถทั้งการอ่านและการเขียนภาษาไทย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนไม่สามารถอ่านเอกสาร หนังสือ หรือข้อสอบที่เป็นภาษาไทยได้เข้าใจอย่างชัดเจน และนักเรียนไม่สามารถเขียนภาษาไทยที่เป็นภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย

“...การสื่อสารของครู คือใช้การเขียนโต้ตอบ บางครั้งครูก็หัวเราะกับภาษา...”

“...ใช้ภาษามือบ้างเล็กน้อย...”

“...ภาษามือครูไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจความหมาย...”

“...สื่อสารลำบาก เพราะครูไม่ได้ใช้ภาษามือในการสื่อสาร...”

“...บางทีก็เขียนผิด แล้วก็ให้เขียนอะไรซ้ำๆพอระยะหลัง เรื่องภาษาไทยเหมือนเขียนผิดบางคำ...”

“...ปัญหาการเขียน ภาษามือธรรมดาได้ง่ายๆ...”

“...การเขียนของคนหูหนวกลำบาก ครูไม่อธิบาย ลอกตามหนังสือ...”

“...ไม่มีล่ามเลยไม่ได้ความรู้...”

“...อยากจะให้ล่ามมาช่วยในการเรียนการสอน บางครั้งสื่อสารแล้วมีการผิดพลาด ก็อยากได้ล่าม ล่ามก็ไม่พอ ไม่มีล่าม...”

“...ไม่มีล่ามช่วยสื่อสาร...”

2.2.3 ด้านสื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การรับรู้ด้วยภาพ ส่วนใหญ่เป็นสื่อทัวๆ ไป ส่วนมากจะเป็นหนังสือ แต่สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่เพียงพอ ขาดสื่อที่เป็นภาพประกอบ หรือภาพเคลื่อนไหว บางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้สื่อที่ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตมาประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังขาดสื่อที่มีการอธิบายด้วยภาษามือประกอบในรายวิชาต่างๆ ยังไม่ครบตามระดับชั้นเรียนต่างๆ

“...สื่อ หนังสือส่วนมาก และสื่อข้างนอกที่หาได้จากอินเทอร์เน็ต...”

“...แต่มีน้อยครูก็ต้องมาจัดหาเอง ตามความเหมาะสม...”

“...ถ้าสื่อหนังสือนั้นพอ แต่ยังไม่ตรงกันคนที่ใช้ เช่น ที่ผมบอก ถ้าพิจารณา น่าจะมีสื่อเฉพาะของเขา...”

2.2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น จะปัญหาจากการวัดผลโดยการสอบ ซึ่งจะใช้ข้อสอบมาตรฐานเดียวกันมาจากส่วนกลาง คือ สอบกลางภาค และปลายภาค ทำให้นักเรียนทำคะแนนสอบได้น้อย นักเรียนจะมีปัญหาในการอ่านข้อสอบไม่ออก ไม่เข้าใจคำถาม จึงไม่สามารถทำข้อสอบได้คะแนนดี

“...ข้อสอบยากมาก เดาในการสอบเพราะข้อสอบเป็น ก. ข. ค. ง. มีตกบ้างผ่านบ้าง...”

“...มีปัญหาเด็กประถมเราจะต้องออกแบบเอง คือ ดูจากการประเมิน การพัฒนาการ เหมือนกับบางคนแบบว่าสามารถเขียนได้แต่ยังผสมสระยังไม่คล่อง...”

“...มันไม่มีอะไรเพิ่มเติม เหมือนเพื่อน เหมือนเด็กปกติหมดเลย จะมาวัดว่าที่เป็นเด็กพิการจะได้มากกว่าได้มั๊ย...”

“...เขาไม่เข้าใจ บางครั้งเขาอ่านแล้วเขาไม่รู้เรื่อง พอคะแนนออกมามันก็ไม่ผ่าน...”

“...ก็เขามาสอบแก้ตัว ถ้าคนไหนตกก็มาสอบแก้ตัว พอสอบแก้ตัวเราก็ออกข้อสอบให้เองมันก็ง่ายขึ้น...”

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยผู้แทนจาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองสงขลา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา สมาคมคนหูหนวกจังหวัดสงขลา และคณะครู ศาสตราจารย์วิทยาลัยราชภัฏสงขลา

3.1 ด้านหลักสูตร

3.1.1 ควรมีนำหลักสูตรแกนกลางของกศน. มาวิเคราะห์แยกย่อยออกมาเป็นหลักสูตรเฉพาะความพิการ โดยยึดหลักสูตรแกนกลางของ กศน. เป็นหลัก

3.1.2 ควรมีกลุ่มรายวิชาเลือกตามประเภทความพิการที่เหมาะสม การเลือกรายวิชาเลือกบังคับ ควรเลือกให้เหมาะกับประเภทความพิการ และตามความชอบของเด็ก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเรียนงานประดิษฐ์ เสริมสวย ทำขนม อาหาร ศิลปะ สิ่งสวยงามต่างๆ เป็นต้น

3.1.3 ควรมีคู่มือหรือเอกสารประกอบการจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคู่มือการเรียน แผนการสอน การจัดการเรียนรู้ ควรมีภาพภาษามือ และภาพประกอบเยอะๆ มีตัวอักษรน้อยๆ ครูควรมีคู่มือ และนักศึกษาก็ควรมีเอกสารการเรียนรู้ด้วย

3.1.4 ควรมีการประชุมและพัฒนาหลักสูตรตามประเภทความพิการอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการประชุมทุกๆ ภาคเรียน เพื่อปรับตัวชีวิต จุดประสงค์ เป้าหมายระยะสั้น-ยาว ให้เหมาะสมตามศักยภาพของเด็ก

3.1.5 ควรมีการติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินผลหลักสูตร ทุกครั้งที่มีการสอบวัดความรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาในการเรียนครั้งต่อไป

3.1.6 ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เพื่อปรับปรุงเป้าหมายระยะสั้น และประเมินการใช้หลักสูตร มีการทำ IEP อย่างต่อเนื่อง และต่อด้วยการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

3.1.7 ควรมีหลักสูตรเฉพาะความพิการของเด็กแต่ละประเภท

3.1.8 ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่เป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาคนพิการ แยกตามประเภทความพิการ

3.1.9 หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

3.2.1 ควรมีการอบรมเรื่อง วิธีการสอนเด็กแต่ละประเภทความพิการให้แก่ครูสอนคนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

3.2.2 ควรจัดให้มีการจ้างล่ามภาษามือมาช่วยแปลในห้องเรียน และกิจกรรมการเรียน การสอนตลอดหลักสูตร

3.2.3 ควรจัดให้มีผู้ช่วยในการทบทวนบทเรียน ให้คำปรึกษา และแนะนำการทำ รายงาน หรือการทำการบ้าน เป็นที่ปรึกษาด้านภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียน

3.3 ด้านสื่อการสอน

3.3.1 ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

3.3.2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการทำสื่อประกอบการเรียนการสอน

3.3.3 ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการผลิตสื่อและประยุกต์ใช้สื่อในการจัดการเรียน

การสอน

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

3.4.1 ควรมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษา พิการ เช่น การประเมินตามสภาพจริง ขึ้นงานทุกชิ้นประเมินตามศักยภาพของเด็ก การสังเกตพฤติกรรม และแบบทดสอบ เป็นต้น

3.4.2 ควรมีการปรับเครื่องมือในการประเมินผลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพ ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

3.4.3 ควรมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

3.4.4 ควรมีการประเมินตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3.4.5 ควรมีความยืดหยุ่น เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ และเวลาในการทำงานให้ นักศึกษาพิการมากขึ้นกว่าปกติ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับ นักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ

2. ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศในการจัดการศึกษานอกระบบ วิทยาลัยสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยมีผู้เข้าร่วมระดับผู้บริหารที่กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อน นโยบายไปสู่การปฏิบัติ

3. ควรมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับนักศึกษาคนพิการทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน

4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักศึกษาคนพิการประจำ กศน. จังหวัด

5. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เฉพาะประเภทความพิการ
6. ควรมีการจัดทำคู่มือ และแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการเฉพาะประเภทความพิการ และเอกสารประกอบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
7. ควรมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนคนพิการ ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนนักศึกษาคนพิการแต่ละประเภท
8. ควรมีการจัดสรรตำแหน่งครูผู้สอนคนพิการให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ
9. ควรมีการบรรจุครูผู้สอนที่เป็นคนพิการให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ และคุณสมบัติที่เหมาะสมตามเกณฑ์
10. ควรจัดสวัสดิการค่าตอบแทนพิเศษให้ครูผู้สอนคนพิการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1) ด้านหลักสูตร

หลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ประกอบด้วย 1. สาระทักษะการเรียนรู้ 2. สาระความรู้พื้นฐาน 3. สาระการประกอบอาชีพ 4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต และ 5. สาระการพัฒนาสังคม โดยหลักสูตรดังกล่าวไม่มีการปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ความสอดคล้อง และเหมาะสม ตรงตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นหลักสูตรเดียวกันกับนักเรียนทั่วไป ใช้ระยะเวลาในการเรียนทั้งหมด 2 ปี 4 ภาคเรียน แบ่งออกเป็นระบบประถมศึกษา 56 หน่วยกิต และระดับมัธยม 76 หน่วยกิต

2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายวิชาต่างๆที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใน 1 วิชา จะใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ สามารถแบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษาจะเรียนทุกๆ วันอังคาร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะเรียนทุกๆ วันพฤหัสบดี แต่สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ทำงานแล้วจะเรียนทุกๆ วันอาทิตย์ ซึ่งสามารถมาเรียนได้ทุกระดับ วิธีการสอนส่วนใหญ่ครูจะให้นักเรียนลอกตามกระดาน ไม่มีการอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาด้วยภาษามือ มีการส่งการบ้านให้นักเรียนเอากลับไปทำที่บ้าน และมีการทำแบบฝึกหัด

3) ด้านสื่อการสอน

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ผู้สอนจัดให้มีสื่อประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หนังสือเรียนประจำวิชา เพื่อใช้อ่านประกอบการเรียนการสอน วิดิทัศน์ที่มีจอล่ามภาษามือของกรมเทคโนโลยีการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สื่อ CAI คอมพิวเตอร์ และรูปภาพประกอบ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินใช้วิธีการเหมือนกันกับนักเรียนทั่วไป คือ มีการสอบ ทั้งการสอบกลางภาคและปลายภาค คะแนนเก็บจากการเข้าชั้นเรียน การทำรายงาน และกิจกรรมในชั้นเรียน แต่สิ่งที่ต่างก็คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต่างจากนักเรียนทั่วไป คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีกิจกรรมพัฒนาชีวิต ซึ่งนักเรียนต้องเข้าเรียนทุกคนให้ครบคนละ 200 ชั่วโมงจึงจะสามารถจบการศึกษาในภาคการศึกษานั้น ๆ ได้

5.1.2 ปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1) ด้านหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรเดียวที่ใช้ร่วมกับนักเรียนทั่วไปทั้งประเทศ ไม่ได้แยกเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เนื้อหาบางอย่างยากเกินไปไม่สามารถสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ บางอย่างก็ไม่จำเป็นที่จะสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้สอนต้องปรับเนื้อหาหรือตัดเนื้อหาที่จะสอนเองให้ตรงกับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละบุคคล เพราะไม่มีหลักสูตรเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำคะแนนได้น้อยทำให้ภาพรวมเกรดเฉลี่ย กศน. อำเภอเมืองลดลง

2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาลักษณะสองประการ คือ ประการแรก การสื่อสาร การสื่อสารกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากผู้สอนมีทักษะด้านการสื่อสารด้วยภาษามือไทยไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถสนทนา และอธิบายเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ เป็นภาษามือไทยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าใจได้ ส่วนใหญ่จะใช้การสื่อสารโดยการเขียนภาษาไทยเป็นประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถเข้าใจได้ และประการที่สอง ความสามารถทางภาษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนใหญ่มีความสามารถทางภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียนไม่เหมาะสมกับระดับและวัยเดียวกัน เมื่อเทียบกันนักเรียนทั่วไป ซึ่งปัญหาความสามารถทั้ง

การอ่านและการเขียนภาษาไทย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนไม่สามารถอ่านเอกสาร หนังสือ หรือข้อสอบที่เป็นภาษาไทยได้เข้าใจอย่างชัดเจน และนักเรียนไม่สามารถเขียนภาษาไทยที่เป็นภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย

3) ด้านสื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การรับรู้ด้วยภาพ ส่วนใหญ่เป็นสื่อทัวๆ ไป ส่วนมากจะเป็นหนังสือ แต่สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่เพียงพอ ขาดสื่อที่เป็นภาพประกอบ หรือภาพเคลื่อนไหว บางครั้งมีความจำเป็นต้องใช้สื่อที่ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตมาประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังขาดสื่อที่มีการอธิบายด้วยภาษามือประกอบในรายวิชาต่างๆ ยังไม่ครบตามระดับชั้นเรียนต่างๆ

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น จะปัญหาจากการวัดผลโดยการสอบ ซึ่งจะใช้ข้อสอบมาตรฐานเดียวกันมาจากส่วนกลาง คือ สอบกลางภาค และปลายภาค ทำให้นักเรียนทำคะแนนสอบได้น้อย นักเรียนจะมีปัญหาในการอ่านข้อสอบไม่ออก ไม่เข้าใจคำถาม จึงไม่สามารถทำข้อสอบได้คะแนนดี

5.1.3 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1) ด้านหลักสูตร

1.1) ควรมีนำหลักสูตรแกนกลางของ กศน. มาวิเคราะห์แยกย่อยออกมาเป็นหลักสูตรเฉพาะความพิการ โดยยึดหลักสูตรแกนกลางของ กศน. เป็นหลัก

1.2) ควรมีกลุ่มรายวิชาเลือกตามประเภทความพิการที่เหมาะสมการเลือกรายวิชาเลือกบังคับ ควรเลือกให้เหมาะกับประเภทความพิการ และตามความชอบของเด็ก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเรียนงานประดิษฐ์ เสริมสวย ทำขนม อาหาร ศิลปะ สิ่งสวยงามต่างๆ เป็นต้น

1.3) ควรมีคู่มือหรือเอกสารประกอบการจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคู่มือการเรียน แผนการสอน การจัดการเรียนรู้ ควรมีภาพภาษามือ และภาพประกอบเยอะๆ มีตัวอักษรน้อยๆ ครูควรมีคู่มือ และนักศึกษาก็ควรมีเอกสารการเรียนด้วย

1.4) ควรมีการประชุมและพัฒนาหลักสูตรตามประเภทความพิการอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการประชุมทุกๆ ภาคเรียน เพื่อปรับตัวชีวิต จุดประสงค์ เป้าหมายระยะสั้น-ยาว ให้เหมาะสมตามศักยภาพของเด็ก

1.5) ควรมีการติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินผลหลักสูตร ทุกครั้งที่มีการสอบวัดความรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาในการเรียนครั้งต่อไป

1.6) ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เพื่อปรับปรุงเป้าหมายระยะสั้น และประเมินการใช้หลักสูตร มีการทำ IEP อย่างต่อเนื่อง และต่อด้วยการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

1.7) ควรมีหลักสูตรเฉพาะความพิการของเด็กแต่ละประเภท

1.8) ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของระบบโรงเรียนที่เป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาคนพิการ แยกตามประเภทความพิการ

1.9) หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีบกพร่องทางการได้ยิน

2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.1) ควรมีการอบรมเรื่อง วิธีการสอนเด็กแต่ละประเภทความพิการให้แก่ครูสอนคนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2.2) ควรจัดให้มีการจ้างล่ามภาษามือมาช่วยแปลในห้องเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

2.3) ควรจัดให้มีผู้ช่วยในการทบทวนบทเรียน ให้คำปรึกษา และแนะนำการทำรายงานหรือการทำการบ้าน เป็นที่ปรึกษาด้านภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียน

3) ด้านสื่อการสอน

3.1) ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

3.2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการทำสื่อประกอบการเรียนการสอน

3.3) ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการผลิตสื่อและประยุกต์ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล

4.1) ควรมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษาพิการ เช่น การประเมินตามสภาพจริง ขึ้นงานทุกชิ้นประเมินตามศักยภาพของเด็ก การสังเกตพฤติกรรม และแบบทดสอบ เป็นต้น

4.2) ควรมีการปรับเครื่องมือในการประเมินผลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

4.3) ควรมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท

4.4) ควรมีการประเมินตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

4.5) ควรมีความยืดหยุ่น เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ และเวลาในการทำงานให้นักศึกษาพิการมากขึ้นกว่าปกติ

5.1.4 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ
- 2) ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยมีผู้เข้าร่วมระดับผู้บริหารที่กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
- 3) ควรมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน
- 4) ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักศึกษาคนพิการประจำ กศน. จังหวัด
- 5) ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาดำเนินชีวิต โดยเฉพาะประเภทความพิการ
- 6) ควรมีการจัดทำคู่มือ และแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการเฉพาะประเภทความพิการ และเอกสารประกอบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
- 7) ควรมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนคนพิการ ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนนักศึกษาคนพิการแต่ละประเภท
- 8) ควรมีการจัดสรรตำแหน่งครูผู้สอนคนพิการให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ
- 9) ควรมีการบรรจุครูผู้สอนที่เป็นคนพิการให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ และคุณสมบัติที่เหมาะสมตามเกณฑ์
- 10) ควรจัดสวัสดิการค่าตอบแทนพิเศษให้ครูผู้สอนคนพิการ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 สภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถแบ่งเป็นประเด็นที่จะนำเสนอได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระการเรียนรู้ 5 สาระ ประกอบด้วย 1.1) สาระทักษะการเรียนรู้ 1.2) สาระความรู้พื้นฐาน 1.3) สาระการประกอบอาชีพ 1.4) สาระทักษะการดำเนินชีวิต และ 1.5) สาระการพัฒนาสังคม โดยไม่มีการปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นเป็นหลักสูตรเดียวกันกับนักเรียนทั่วไป ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 2 ปี 4 ภาคเรียน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สอนรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 1 วิชาจะใช้เวลาในการเรียน 3 สัปดาห์แบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษาเรียนทุกๆ วันอังคาร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเรียนทุกๆ วันพฤหัสบดี แต่สำหรับนักเรียนที่ทำงานแล้วจะเรียนทุกๆ วันอาทิตย์ ซึ่งสามารถมาเรียนได้ทุกระดับ วิธีการสอนส่วนใหญ่ครูจะให้นักเรียนลอกตามกระดาน ไม่มีการอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาด้วยภาษามือมีการสั่งการบ้าน และมีการทำแบบฝึกหัด 3) ด้านสื่อการสอน ประกอบด้วยหนังสือเรียนประจำวิชา วัสดุทัศนที่มีจอล่ามภาษามือ สื่อ CAI คอมพิวเตอร์ และรูปภาพประกอบ 4)

ด้านการวัดผลและประเมินผล ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลเหมือนกันกับนักเรียนทั่วไป คือ มีการสอบกลางภาคและปลายภาค คะแนนเก็บจากการเข้าชั้นเรียน การทำรายงาน และกิจกรรมในชั้นเรียน แต่สิ่งต่างก็คือ มีกิจกรรมพัฒนาชีวิต ซึ่งนักเรียนต้องเข้าเรียนทุกคนให้ครบคนละ 200 ชั่วโมงจึงจะสามารถจบการศึกษาในภาคการศึกษานั้นๆ ได้

เหตุผลที่เป็นอย่างนี้เนื่องจากยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการแต่ละประเภท ไม่มีแนวทางหรือคู่มือการทำงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนพิการ ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนการสอนเอง จัดหาสื่อการเรียนการสอนเอง ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาความรู้ของครูผู้สอนคนพิการทำให้การทำงานของครูผู้สอนคนพิการไม่ต่อเนื่อง ต้นแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนพิการมีน้อย ส่งผลกระทบต่อการขาดโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพต่อผู้พิการในสังคม

ส่วนปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถแบ่งเป็นประเด็นที่จะนำเสนอได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร เนื่องจากเป็นหลักสูตรเดียวกับนักเรียนทั่วไปทั้งประเทศ เนื้อหาบางอย่างยากเกินไป บางอย่างก็ไม่จำเป็นที่จะสอน ผู้สอนต้องปรับเนื้อหาหรือตัดเนื้อหาที่จะสอนเองให้ตรงกับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละบุคคล เพราะไม่มีหลักสูตรเฉพาะ สอดคล้องกับโสภณ ชัยวัฒน์กุลวานิช (2556) กล่าวว่า แนวการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นการบูรณาการ มีความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระ โดยจะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมตรงความต้องการของผู้เรียน ประเด็นสำคัญ คือ มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program หรือ IEP) ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนและกำหนดรูปแบบ วิธีการได้ด้วยตนเอง โดยมีการออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างเฉพาะบุคคล 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีปัญหาหลักสองประการ คือ ประการแรก การสื่อสาร การสื่อสารกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากผู้สอนมีทักษะด้านการสื่อสารด้วยภาษามือไทยไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถสนทนา และอธิบายเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ เป็นภาษามือไทยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าใจได้ จะใช้การสื่อสารโดยการเขียนภาษาไทยเป็นประโยคง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับ Jan Branson, Don Miller and Jitprapa Sri-on (2005) กล่าวว่า การสื่อสาร และการเรียนการสอนสำหรับคนหูหนวกนั้น ภาษามือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญในการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียน ทั้งนี้ควรต้องใช้ควบคู่กับภาษาไทย เป็นรูปแบบ 2 ภาษา เพราะจะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำมาเสริมสร้างทักษะในการใช้ชีวิตด้านต่างๆ ซึ่งช่วยให้คนหูหนวกชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและมีชีวิตอิสระ และประการที่สอง ความสามารถทางภาษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนใหญ่มีความสามารถทางภาษาไทยทั้งการอ่านและการเขียนไม่เหมาะสมกับระดับและวัยเดียวกัน เมื่อเทียบกับนักเรียนทั่วไป ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนไม่สามารถอ่านเอกสาร หนังสือ หรือข้อสอบที่เป็นภาษาไทยได้เข้าใจอย่างชัดเจน และนักเรียนไม่สามารถเขียนภาษาไทยที่เป็นภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตประภา ศรีอ่อน (2550) รายงานเรื่อง

ความสามารถในการใช้ภาษาไทย ทั้งการอ่าน และการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อเทียบกับนักเรียนที่มีการได้ยิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Walter (2002) ได้กล่าวถึง การอ่านของคนหูหนวกว่ามีคนหูหนวกจำนวนน้อยที่มีความสามารถในการอ่านเท่ากับคนทั่วไป คนหูหนวกที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านเท่ากับผู้เรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 เท่านั้น พบว่ามีเพียงร้อยละ 3 ของคนหูหนวกเท่านั้นที่มีความสามารถในการอ่านเท่ากับอายุจริงและมีกว่าร้อยละ 30 ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแบบไม่รู้หนังสือ

3) ด้านสื่อการสอน สื่อการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้อง เพราะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะรับรู้ด้วยภาพ สื่อการสอนส่วนใหญ่มักจะเป็นหนังสือมาก แต่สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่เพียงพอ วัสดุที่เป็นภาพประกอบ หรือภาพเคลื่อนไหว จำเป็นต้องใช้สื่อที่ค้นคว้าจาก อินเทอร์เน็ต และวัสดุที่มีการอธิบายด้วยภาษามือประกอบในรายวิชาต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัย ของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2550) พบว่า ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ครูและ นักเรียนหูหนวกระดับมัธยมศึกษาพบในการใช้สื่อการศึกษา คือ การขาดเครื่องมืออุปกรณ์ (Hardware) การขาดสื่อการเรียนการสอน (Software) ที่ผลิตเฉพาะสำหรับนักเรียนหูหนวกทั้งสื่อ วัสดุทัศน์และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การขาดหลักสูตรและหนังสือเรียนเฉพาะสำหรับคน หูหนวก การขาดทักษะความรู้และความพร้อมในการใช้สื่อทั้งด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การขาดความเข้าใจภาษามือไทยที่เป็นสากลและปัญหาที่เป็นกลไกสำคัญของปัญหาทั้งหมด คือ การขาด การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้สื่อการศึกษาจากผู้บริหาร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Melanie (1999) กล่าวว่า คนหูหนวกจะได้เรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ผ่านล่ามภาษามือ ซึ่งมีความรู้ความสามารถใช้ภาษามือ และ ภาษาไทยได้ดีซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลและสื่อสารด้วยการแปลความหมายจากภาษามือและภาษาไทย ได้ดี หรือจากภาษาพูดเป็นภาษามือในขณะนั้นทันทีด้วยวิธีการสื่อสารระหว่าง 2 ภาษานี้เป็นความ จำเป็นสำคัญมากสำหรับการศึกษาของคนหูหนวก ช่วยให้คนหูหนวกได้รับประสบการณ์เรียนรู้ต่างๆ เพื่อจะนำมาเสริมทักษะในการใช้ชีวิตด้านต่างๆ สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระและมีชีวิตร่วมอยู่ใน สังคมอย่างมีความสุขต่อไป

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล จะมีปัญหาจากการวัดผลโดยการสอบ ซึ่งจะ ใช้ข้อสอบมาตรฐานเดียวกันมาจากส่วนกลาง คือ สอบกลางภาค และปลายภาค ทำให้นักเรียนทำคะแนน สอบได้น้อย นักเรียนจะมีปัญหาในการอ่านข้อสอบไม่ออก ไม่เข้าใจคำถาม จึงไม่สามารถทำข้อสอบได้ คะแนนดี และระยะเวลาในการสอนจำกัดใช้เวลาเท่ากับสอบนักเรียนทั่วไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จิตประภา ศรีอ่อน และคณะ (2551) พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถพัฒนาให้ เข้าถึงข้อมูล รับรู้ข้อมูล และเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป ถ้ามีการจัดการเรียน การสอนตามองค์ประกอบดังนี้ 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ใช้สื่อ การสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนหูหนวก และ 3) ยอมรับข้อจำกัดในการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ 2 ของคนหูหนวก

5.2.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง การได้ยิน ประกอบด้วยเนื้อหาจะนำเสนอเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ควรมีนำหลักสูตร แกนกลางของกศน. มาวิเคราะห์แยกย่อยออกมาเป็นหลักสูตรเฉพาะความพิการ โดยยึดหลักสูตร

แกนกลางของ กศน. เป็นหลัก มีกลุ่มรายวิชาเลือกตามประเภทความพิการที่เหมาะสม การเลือกรายวิชาเลือกบังคับควรเลือกให้เหมาะกับประเภทความพิการ และตามความชอบของเด็ก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเรียนงานประดิษฐ์ เสริมสวย ทำขนม อาหาร ศิลปะ สิ่งสวยงามต่างๆ เป็นต้น ควรมีคู่มือหรือเอกสารประกอบการจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคู่มือการเรียน แผนการสอน การจัดการเรียนรู้ ควรมีภาพภาษามือ และภาพประกอบเยอะๆ มีตัวอักษรน้อยๆ ครูควรมีคู่มือ และนักศึกษาก็ควรมีเอกสารการเรียนด้วย ควรมีการประชุมและพัฒนาหลักสูตรตามประเภทความพิการอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการประชุมทุกๆ ภาคเรียนเพื่อปรับตัวชีวิต จุดประสงค์ เป้าหมายระยะสั้น-ยาว ให้เหมาะสมตามศักยภาพของเด็ก ควรมีการติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินผลหลักสูตร ทุกครั้งที่มีการสอบวัดความรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาในการเรียนครั้งต่อไป ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เพื่อปรับปรุงเป้าหมายระยะสั้น และประเมินการใช้หลักสูตร มีการทำ IEP อย่างต่อเนื่อง และต่อด้วยการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) ควรมีหลักสูตรเฉพาะความพิการของเด็กแต่ละประเภท ควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่เป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาคนพิการ แยกตามประเภทความพิการ และหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการอบรมเรื่องวิธีการสอนเด็กแต่ละประเภทความพิการให้แก่ครูสอนคนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ควรจัดให้มีการจ้างล่ามภาษามือมาช่วยแปลในห้องเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร และควรจัดให้มีผู้ช่วยในการทบทวนบทเรียนให้คำปรึกษา และแนะนำการทำรายงาน หรือการทำกรบ้าน เป็นที่ปรึกษาด้านภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียน 3) ด้านสื่อการสอน ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการทำสื่อประกอบการเรียนการสอน และควรมีการอบรมให้ความรู้ในการผลิตสื่อและประยุกต์ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผล และประเมินผล ควรมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษาพิการ เช่น การประเมินตามสภาพจริง ชั่งงานทุกชิ้นประเมินตามศักยภาพของเด็ก การสังเกตพฤติกรรม และแบบทดสอบ เป็นต้น ควรมีการปรับเครื่องมือในการประเมินผลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ควรมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท ควรมีการประเมินตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และควรมีความยืดหยุ่น เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ และเวลาในการทำงานให้นักศึกษาพิการมากขึ้นกว่าปกติ

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นอกจากประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลแล้วนั้น การผลักดันให้เกิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ
2. ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยมีผู้เข้าร่วมระดับผู้บริหารที่กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
3. ควรมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักศึกษาคนพิการทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน
4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักศึกษาคนพิการประจำ กศน. จังหวัด
5. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เฉพาะประเภทความพิการ
6. ควรมีการจัดทำคู่มือ และแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการเฉพาะประเภทความพิการ และเอกสารประกอบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
7. ควรมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนคนพิการ ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนนักศึกษาคนพิการแต่ละประเภท
8. ควรมีการจัดสรรตำแหน่งครูผู้สอนคนพิการให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ
9. ควรมีการบรรจุครูผู้สอนที่เป็นคนพิการให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ และคุณสมบัติที่เหมาะสมตามเกณฑ์
10. ควรจัดสวัสดิการค่าตอบแทนพิเศษให้ครูผู้สอนคนพิการ

ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเป็นแผนภาพแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

1. ควรมีนำหลักสูตรแกนกลางของกคน มาวิเคราะห์แยกย่อยออกมาเป็นหลักสูตรเฉพาะความพิการ โดยยึดหลักสูตรแกนกลางของ กคน เป็นหลัก
2. ควรมีกลุ่มรายวิชาเลือกตามประเภทความพิการที่เหมาะสม การเลือกรายวิชาเลือกบังคับ ควรเลือกให้เหมาะกับประเภทความพิการ และตามความชอบของเด็ก
3. ควรมีคู่มือหรือเอกสารประกอบการจัดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคู่มือการเรียน แผนการสอนการจัด การเรียนรู้ ควรมีภาพภาษามือ และภาพประกอบเยอะๆ มีตัวอักษรน้อยๆ ครูควรมีคู่มือ และนักศึกษาที่ควรมีเอกสารการเรียนรู้ด้วย
4. ควรมีการประชุมและพัฒนาหลักสูตรตามประเภทความพิการอย่างสม่ำเสมอ
5. ควรมีการติดตามการใช้หลักสูตร ประเมินผลหลักสูตร ทุกครั้งที่มีการสอบวัดความรู้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาในการเรียนครั้งต่อไป
6. ควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เพื่อปรับปรุงเป้าหมายระยะสั้น และประเมินการใช้ หลักสูตร มีการทำ IEP อย่างต่อเนื่อง และต่อยอดด้วยการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)
7. ควรมีหลักสูตรเฉพาะความพิการของเด็กแต่ละประเภท
8. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาจากระบบที่เป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาคนพิการ แยกตามประเภทความพิการ
9. หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีบกพร่องทางการได้ยิน

2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ควรมีการอบรมเรื่อง วิธีการสอนเด็กแต่ละประเภทความ พิการให้แก่ครูสอนคนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ
2. ควรจัดให้มีการจ้างล่ามภาษามือมาช่วยแปลในห้องเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร
3. ควรจัดให้มีผู้ช่วยในการทบทวนบทเรียน ให้คำปรึกษา และ แนะนำการทำรายงาน หรือการทำกรบ้าน เป็นที่ปรึกษาด้านภาษาไทย ทั้งการอ่านและการเขียน

3. ด้านสื่อการสอน

1. ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการ แต่ละประเภท
2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการทำสื่อประกอบการเรียนการสอน
3. ควรมีการอบรมให้ความรู้ในการผลิตสื่อและประยุกต์ใช้สื่อ ในการจัดการเรียนการสอน

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

1. ควรมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษาพิการ เช่น การประเมินตามสภาพจริง ขึ้นงานทุกชิ้น ประเมินตามศักยภาพของเด็ก การสังเกตพฤติกรรม และแบบทดสอบ เป็นต้น
2. ควรมีการปรับเครื่องมือในการประเมินผลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
3. ควรมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
4. ควรมีการประเมินตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
5. ควรมีความยืดหยุ่น เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ และเวลาในการทำงานให้นักศึกษาพิการมากขึ้นกว่าปกติ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาจากระบบสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ
2. ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศในการจัดการศึกษาจากระบบสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยมีผู้เข้าร่วมระดับผู้บริหาร ที่กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
3. ควรมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการจัดการศึกษาจากระบบสำหรับนักศึกษาคนพิการทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน
4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือนักศึกษาคนพิการประจำ กคน. จังหวัด
5. ควรมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เฉพาะประเภทความพิการ
6. ควรมีการจัดทำคู่มือ และแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพิการเฉพาะประเภทความพิการ และเอกสารประกอบการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาพิการแต่ละประเภท
7. ควรมีการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนคนพิการ ให้มีความรู้ความสามารถในการสอนนักศึกษาคนพิการแต่ละประเภท
8. ควรมีการจัดสรรตำแหน่งครูผู้สอนคนพิการให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ
9. ควรมีการบรรจุครูผู้สอนที่เป็นคนพิการให้เหมาะสมตามประเภทความพิการ และคุณสมบัติที่เหมาะสมตามเกณฑ์
10. ควรจัดสวัสดิการค่าตอบแทนพิเศษให้ครูผู้สอนคนพิการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ควรเร่งดำเนินการจัดทำหลักสูตรเฉพาะและที่เหมาะสมตามผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2) ควรเร่งพัฒนาครู โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้และมีทักษะในการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญ และตระหนักในการจัดอุปสรรคของช่องทางการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เช่น กรณีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรจัดล่ามภาษาเข้ามาแปลในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบโรงเรียนระดับให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2) การศึกษารูปแบบการบริการสนับสนุนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

4) การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

5) การพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). การศึกษาตลอดชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.พ.ศ.2551. เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2553). แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้บนระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กิ่งเพชร ส่งเสริม. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกียร วรงค์้อม. (2553). ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ถ่ายเอกสารพลก๊อปปี้ เซอร์วิสแอนด์ซัพพลาย.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2553). Super change สร้างคนรุ่นใหม่ (เพื่อไป) สร้างชาติ. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2516). “การศึกษานอกโรงเรียน” ในสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท.
- กองส่งเสริมปฏิบัติการ, กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2541). การพัฒนาคนโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2550). แนวโน้มการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยุคใหม่.ทิศทาง กศน. ยุคใหม่ปี 2551. เอกสารการประชุมผู้บริหาร กศน.ทั่วประเทศ วันที่ 25 ตุลาคม 2550. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- จิตประภา ศรีอ่อน. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนโสตศึกษา. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม : วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตประภา ศรีอ่อนและคณะ. (2551). การรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินกรณีศึกษา : สถานศึกษาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน (โรงเรียนโสตศึกษา).นครปฐม : วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุไร ทัพวงษ์ และคณะ. (2554). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ชนิศา อภิชาติบุตร. (2554). บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. การศึกษาพิเศษ ชุดฝึกอบรมครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดลพร เพื่อกอง. (2554). สถานการณ์และการบังคับใช้กฎหมายด้านการศึกษาของคนพิการ ในทศวรรษที่ผ่านมาของประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการวิจัยและพัฒนา คนพิการปีที่ 8, 11.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). รูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลัง : การพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
- ผดุง อารยะวิบูลย์. (2523). การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2533). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2542). การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพลส.
- พร ศรียมก. (2545). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ ในการสอนงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รณรงค์ เมฆานัฐวัฒน์. (2543). โครงสร้างการศึกษานอกระบบโรงเรียน. ม.ป.ท.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554). กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบ บริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู บุคลากรทางการ ศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- วัชรยุท บัญญา. (2542). การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต, สาขาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง. (2555). การพัฒนาแนวทาง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพมหานคร : ตูลย์สตูดิโอกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการ ใช้สื่อการศึกษาของครูและนักเรียนหูหนวกระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). รายงานระดับชาติ เรื่อง สภาพและการพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : ร้านรังสีการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 THE 2007 DISABILITY SURVEY. เข้าถึงเมื่อ 13 สิงหาคม 2558 จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/disabilityRep_50.pdf
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพมหานคร: ตูลย์สตูดิโอกราฟฟิก.
- โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร ชินชัย. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). คู่มือ อพมก.ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย. กรุงเทพมหานคร : สิ้นนภาลักษณ์.
- อมราภรณ์ หมีปาน (พันโทหญิง). (2549). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2553). การสอนเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2540). กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อუნดา นพคุณ. (2547). การเรียนรู้และการแปรเปลี่ยนตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี หงส์ศิริวัฒน์. (2549). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถสูง ตามทฤษฎีทูปัญญาของการัดเนอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Coombs, Phillip H. and Ahmed, Manzoor. (1974). *Attrancting Rural Poverty : How Nonformal Education Can Help*. Baltimore : The Johns Hopkins University Press.
- Jan, Branson, Don Miller and Jitprapa Sri - on. (2005). *A History of the Education of Deaf People in Thailand*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House.
- Knowles, Malclom S. (1984). *The Modern Practice of Adult Education*. New York : The Adult Education.

Melanie, Metzger. (1999). **Sign Language Interpreting : deconstructing the myth of neutrality**. Washington, DC: Gallaudet University.

Walter, M. A. O. (2002). **Psychological Outcome of Living Donors After Living Donor Liver. Transplantation : A Pilot Study**. 16.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ ประธานโปรแกรมวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล อาจารย์ประจำภาควิชาหุหนวกศึกษา
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำเป็น สังข์มุลิกานนท์ ประธานโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ฉบับนักเรียน

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
 อายุ.....ปี
- 1.2 ระดับการศึกษา (ก่อนเข้าศึกษา)
 จากโรงเรียน
- 1.3 ระดับการศึกษา (กำลังศึกษาอยู่).....
- 1.4 อาชีพปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

2.1 สภาพปัจจุบัน

- 1) นักเรียนช่วยเล่าให้ฟังหน่อยว่าเข้ามาเรียนอะไร ที่การศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) แห่งนี้ แล้วเรียนอย่างไร
- 2) นักเรียนใช้วิธีการสื่อสารกับครูผู้สอนและผู้บริหาร ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน อย่างไร
- 3) นักเรียนมีแรงจูงใจอะไร จึงอยากจะศึกษาต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.)

2.2 ปัญหาในการจัดการศึกษา

- 1) นักเรียนเคยประสบปัญหาในการสื่อสารกับครูผู้สอนและผู้บริหาร หรือไม่ อย่างไร
- 2) นักเรียนเข้ามาเรียนที่การศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) แห่งนี้ มีปัญหาอะไรบ้างหรือไม่ อย่างไร

ฉบับผู้บริหารและครูผู้สอน

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ นามสกุล

อายุ.....ปี

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 ระดับการศึกษา

สาขาวิชา

1.4 ประวัติการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ (คนพิการ)

1)

2)

3)

4)

5)

1.5 ประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.....ปีเดือน

1.6 ท่านเคยสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในกลุ่มวิชา/หัวข้อ/เรื่องใดบ้าง

1.6.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชา.....

1.6.2 การศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ หัวข้อ/เรื่อง.....

1.6.3 การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต หัวข้อ/เรื่อง.....

1.6.4 การศึกษาพัฒนาชุมชนและสังคม หัวข้อ/เรื่อง.....

ฉบับปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ 30 มีนาคม 2559

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

2.1 สภาพปัจจุบัน

- 1) ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนกี่คน และศึกษาอยู่ในระดับใดบ้าง
- 2) ท่านจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในรูปแบบใดบ้าง และจัดการศึกษาอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้
 - 3) หลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นอย่างไร
 - 3.1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน วิชา
 - 3.2) การศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ
 - 3.3) การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต
 - 3.4) การศึกษาพัฒนาชุมชนและสังคม
 - 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างไร
 - 5) สื่อประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างไร
 - 6) การวัดผลและประเมินผล ด้วยวิธีการใด อย่างไร
 - 7) ท่านใช้วิธีการสื่อสารกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างไร

2.2 ปัญหาในการจัดการศึกษา

- 1) ท่านเคยประสบปัญหาในการสื่อสารกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือไม่ อย่างไร
- 2) ท่านมีปัญหาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอะไรบ้าง อย่างไร

